

Incipiunt capitula libri xv.

- i **D**e duobus ordinibus generationis humane in duos fines ab initio procurrentis.
- ii **D**e filiis carnis et filiis promissionis.
- iii **D**e sterilitate sarae quam dei gratia fecit.
- iiii **D**e terrene civitatis concertatione vel pace.
- v **D**e primo terrene civitatis auctore fratricida cuius impietati romane urbis conditor germani cede responderit.
- vi **D**e languoribus quos ex peccati etiam ciues civitatis dei in huius vite peregrinatione patiuntur: et a quibus deo medente sanantur.
- vii **D**e causa et pertinacia sceleris cam in quem a facinoroso concepto nec dei sermo reuocavit.
- viii **Q**ue ratio fuerit ut cam interpretentur principia generis humani condiderit civitatem.
- ix **D**e longa vita hominum que fuit ante diluuium: et de ampliore humanorum corporum forma.
- x **D**e differentia qua inter hebreos et nostros codices videtur annorum numeri dissonare.
- xi **D**e annis matusalae: cuius etas quatuordecim annis videtur diluuium excedere.
- xii **D**e opinione eorum qui promorum temporum homines tam longeuos quam scribitur fuisse non credunt.
- xiii **A**n in enumeratione annorum hebreorum magis quam lxx interpretum sit sequenda auctoritas.
- xiiii **D**e paritate annorum qui in seculis quibus nunc spatium et in prioribus seculis concurrerunt.
- xv **A**n credibile sit: primi seculi vi-

- ros usque ad eam etatem qua filios generasse referuntur a concubitu continuasse.
- xvi **D**e iure coniugiorum: quod dissimiliter a subsequentibus matronis habuerint prima conubia.
 - xvii **D**e duobus ex uno genitore procreatis patribus atque principibus.
 - xviii **Q**uid signatum sit in abel et seth et enos: quod apparet ad christum et corpus eius id est ecclesiam pertinere.
 - xix **D**e significatione que in enoch translatione monstratur.
 - xx **D**e eo quod cum successio in octava ab adam generatione clauditur: et in posteris ab eodem patre adam noe decimus inuenitur.
 - xxi **Q**ua ratione commemorato enoch qui fuit filius cam: totius generationis eius usque ad diluuium sit continuata narratio commemorato autem enos qui fuit filius seth ad conditionis humane principium sit reditum.
 - xxii **D**e lapsu filiorum dei alienigenarum mulierum amore captorum: unde et omnes exceptis octo hominibus diluuium premeruerunt.
 - xxiii **A**n credendum sit angelos substantie spiritualis amore speciosa mulierum captos eorumdem misisse coniugia: ex quibus gigantes sunt creati.
 - xxiiii **Q**uomodo intelligendum sit quod eis qui diluuium predicti erat dominus dixit: erunt dies eorum centum viginti annis.
 - xxv **D**e ira dei que incommutabilem tranquillitatem nulla inflammatione perturbat.
 - xxvi **Q**uod archa quam noe iussus est facere in omnibus christum ecclesiamque significet.
 - xxvii **D**e archa atque diluuium: nec illis esse consentiendum qui sola historia recipiunt sine allegorica

quāuis hinc pariat ciues. In quibus donec regni eius tempus adueniat. cū congregatura est omnes in suis corporibus resurgētes. qñ eis pmissum dabitur regnū. vbi cū suo principe rege seculorū sine vllō tēporis sine regnabunt.

Obra sane quedā ciuitatis huius. imago ppxtē significāde potius quā p̄sentāde seruiunt in terris. quo eam in tempore demonstrari oportebat. et dicta est etiā ipa ciuitas sancta merito significāns imaginis nō exp̄sse sicut futura ē veritatis. De hac imagine seruiēte. et de illa quam significat libera ciuitate sic apostolus ad galathas loquitur. Dicit michi inquit sub lege volētes esse legē nō audistis. Scriptū est enī q̄ abraham duos filios habuit vnū de ancilla. et vnū de libera. Sed ille q̄dē qui de ancilla sc̄dm carnē natus est. q̄ aut de libera p̄ re promissionē. Que sūt in allegoria. Hec enī sūt duo testamenta. Vnū quidē a monte syna in fuitute generās q̄ est agar. Syna enī mons est ī arabia. que iuncta est huic que nūc est iherusalē. seruit enī cū filiis suis. Que aut sursum est iherusalē libera est. q̄ est mater nra. Scriptū est enī. Et are sterilis q̄ nō parierit et exclama q̄ nō pturis. quomā multi filij deserte magis q̄ eius q̄ habet virū. Nos aut fratres. sc̄dm ysaac p̄missionis filij sumus. Sed sicut tūc qui secūdm carnē natus fuerat p̄sequēbatur eū qui sc̄dm spiritū: ita et nunc. S; quid dicit scriptura. Eice ancillā et filiū eius. Non enī heres erit filius ancille cū filio libere. Nos aut frēs nō sumus āncille filij s; libere. Qua libertate x̄ps nos liberauit. Hec forma intelligendi de apostolica aūctate descēdens locū nobis apit quē admodum scripturas duorū testamētōrū veteris et

noui accipe debeamus. Pars enī q̄dā terrene ciuitatis imago celestis ciuitatis effecta est. nō se significādo. sed alterā. et ideo fuit. non enī p̄pter se. ipam s; p̄pter aliā significāda ē instituta. et p̄cedēte alia significāda et ipa prefigurans p̄figurata ē. Nāq; agar ancilla sare eiusq; filius imago q̄dā huius imaginis fuit. Et qm̄ trāsire erāt vmbre luce venēte ideo dixit libera sara q̄ significabat liberā ciuitate. cui rursus alio mō significāde etiā illa vmbra seruebat eice ancillā et filium eius. nō enī heres erit filius ancille cū filio meo ysaac. qd̄ ait ap̄lus cū filio libere. Inuenimus ergo in terrena ciuitate duas formas vnā suā p̄sentia; demonstrantē alterā celesti ciuitati significāde sua p̄sentia; fuitute. Parit aut ciuel terrene ciuitatis peccō vitata natura celestis vero ciuitatis ciues parit a peccato naturā liberās gratia. Vnde illa vocatur vasa ire. ista vasa mīe. Significatum est hoc etiā in duob; filiis abrahe q̄ vnus de ancilla q̄ dicebatur agar sc̄dm carnē natus ē ismael. alter ē aut de sara libera secundū p̄missio; natus ysaac. Vterq; q̄dē de semine abrahe. sed illū genuit demonstrās osuetudo naturā. illū p̄missio significās gratia. Vbi hūanus vsus ostēditur. hic diuinū beneficium cōmendatur.

Sara quippē sterilis erat a des̄peracōne plus saltē de ancilla sua occupāscens h̄re qd̄ de ipa nō se posse cernebat. dedit eā fetandā; viro. de quo parere voluerat nec potuerat. Exegit itaq; etiā sic de bitū de marito vtens iure suo ī vtero alieno. Natus ē ergo ismael sic nascūtur hoīes p̄mixcōne sexus vtriusq; vitata lege nature. Ideo dictū est sc̄dm carnē. nō q̄ ista beneficia dei nō sint aut non illa op̄retur deus cuius

opifex sapiētia attingit sicut sepius ē.
a fine usq; i finē fortiter. et disponit oīa
suauiter. s; vbi significādū fuerat dei
donū qd̄ in debitu hōib; gratis gratia
largiretur. sic oportuit dari filiū quē
admodū nature nō debebatur excu-
sibus. **N**egat enī natura iā filios tali
omixtioni maris et femine qualis esse
poterat abrahę et sare in illa iā etate
etiā mulieris accedēte sterilitate que
nec tūc parere potuit qm̄ nō etas fecū-
ditati s; etati fecūditas defuit. **Q**d̄ ergo
nature sic affecte fructus postēritatis
nō debebat significat qd̄ natura gēnis
hūam pccō viciata. ac p hoc iure dās
nata. nichil vere felicitatis posterū me-
rebat. **R**ecte igitur significat ysaac p
re promissione natos filios gr̄e. ciues
ciuitatis libere. socios pacis eterne.
vbi sit nō amor pprie atq; puate qd̄
amō voluntatis. sed om̄um eodēq; im-
mutabili bono gaudēs atq; ex multis
vnū cor faciēs. id est pfecte concois
obediētia caritati. **Capitulū q̄rtū.**

Terrena porro ciuitas que sem-
piterna nō erit. nec enī cū extre-
mo supplicio damnata fuit iam ciui-
tas erit. hic habet bonū suū cuius so-
cietate letatur: qualis esse de talibus
leticia rebus pater. **E**t qm̄ nō est tale
bonū ut nullas āgustias faciat ama-
torib; suis. ideo ciuitas ista adūsus
seipam plerūq; diuiditur litigādo. bel-
lando atq; pugnādo et aut mortife-
ras aut certe mortales victorias re-
quirendo. **R**am ex quacūq; sui parte
aduersus alterā sui ptem bellādo sur-
rexit. querit esse victrix gentū cum
sit captiua vicioꝝ. et siquidē cū vice-
rit supbius extollit etiā mortifera. **S**i
vero cōdicōne cogitans casusq; oīes
magis que accidē possunt aduersus
angitur. quā eis que p uenerūt scōis
rebus inflatur. tantūmō mortalis est
ista victoria. **N**eq; enī semp dñari po-

terit pmanēdo eis quos potuēt sub-
iugare vincēdo. **N**on aut recte dici-
tur ea bona nō esse q̄ concupiscat hec
ciuitas. qm̄ est et ipsa in suo humano
genē melior. **C**ōcupiscit enī terrena;
quandā p rebus in finis pacē. **A**d eā
nāq; desiderat puenire bellādo. quō
si uicerit et qui resistat nō fuerit. pax
erit q̄ nō habebāt pres inuicē aduers-
santes. et p hīs reb; quas simul hēre
nō poterāt infelici egestate certātes.
Hęc pacem requirūt laboriosa bella.
hanc adipiscat que putatur gloriosa
victoria. **Q**m̄ aut vincūt. qui causā ius-
tiorē pugnabāt quis dubitet gratu-
landā esse victoriā et puenisse opta-
bilem pacē. **H**ęc bona sūt: et sine dubio
dei dona sūt. **S**ed si neglectis melio-
rib; que ad supnā p̄tinet ciuitatē. vbi
erit victoria eterna et sūma pace se-
cura bona ista sic cōcupiscūtur. ut vel
sola esse credantur. vel hīs q̄ meliora
credūtur amplius diligātur. necesse
est miseria osequatur et que merat au-
geatur. **Capitulū quintū.**

Primus itaq; fuit terrene ciuitas
tis oditō: fratricida. **R**am suū
fratrē ciuē ciuitatis eterne i hac ter-
ra pegrinantē. inuidētia victus occi-
dit. **V**nde mirandū nō est q̄ tāto post
in ea ciuitate condēda q̄ fuerat huius
terrene ciuitatis de qua loquimur ca-
put futura. et tā multis gētib; regna-
tura. **H**uic exemplo p̄mo. et ut gr̄eci
appellāt archetipo quedā sui gene-
ris imago respondit. **N**ā et illic sicut
ipm̄ facinus quidā poeta omemoras
uit illoꝝ. **F**raterno p̄mi maduerunt
sanguinē muri. **S**ic enī o dita est ro-
ma: qm̄ occisus remū a fratre romulo
romana testat̄ historia. nisi q̄ isti ter-
rene ciuitatis ambo ciues erāt. ambo
gloriā de romane reipublice institū-
cōne querebāt. **S**ed ambo eā tantā
quātā si vnus esset habē nō poterāt.

Qui enim volebat dominatio gloriari minus vtiq; dñaretur. si eius potestas vno sorte minueretur. **S**icut ergo tota dominacione hñret vnus ablatas e focus. et scelere creuit in pñus. qđ in nocētia minus esset. et melius. **N**ij aut frēs cam. et abel nō habebāt inter se simlē rerū terrenarū cupiditatē. nec in hoc alter inuidit qđ domiatas eius fieret angustior qui alterum occidit. si ambo dñarent. **A**bel quippe nō querebat dominacionē in ea ciuitate que o debatur a fratre. si inuidētia illa diabolica qua inuidēt bonis mali. nulla aliā causa nisi quia illi boni sūt. illi mali. **N**ullo enī mō sit minor accedēte seu pmanēte consortē possessio bonitatis quā tanto latius quāto o cordius in diuidua socioz possidet caritas. **N**ō habebit de mīq; istā possessionē qui eā noluerit hñre o munē. et tanto eam reperiet ampliorē. quāto āplius ibi potuerit amare cōsortē. **I**llud igitur qđ inter remū et romulū exortū est. quē admodū aduersū seipam terrena ciuitas diuidatur ostēdi: qđ autē inter cam et abel: inter duas ipas ciuitates dei et hominū inimicicias demōstrauit. **P**ugnāt inter se mali et mali. **I**tē pugnāt inter se mali et boni. **B**oni vero et boni si pfecti sunt inter se pugnare nō possunt pfectiētes aut nondūq; pfecti. ita possunt. ut bonus quisq; ex ea pte pugnet o tra alterū qđ etiā o tra seipm. **E**t in vno quippe hoīe caro cōcupiscat aduersus spiritū. et spūs aduersus carnē. **C**ōcupiscētia ergo spiritalis o tra alterius p̄t pugnare carnalē. vel o cupiscētia carnalis o tra alterius spūalē. sicut inter se pugnant boni et mali vel certe ipē o cupiscētie carnales inter se duoz bonoz nōdū vtiq; pfectozū. sicut inter se pugnant mali et mali. donec eoz qui curātur ad vltimam victoriam sanitas perducatur.

tur. **V** Capitulum sextū.

Languor quippe iste. id ē illa inobediētia. de qđ in libro quarto deo differuimus p̄me inobediētie supplicū. et ideo nō natura hñ viciū est. ppter qđ dicitur p̄ficiētib; boīs. et ex fidei pegrinacōne viuētib;. **I**n uicem onera vtra portate. et sic adimplebitis legem xp̄i. **I**tē alibi dicitur. **C**orripite inquietos. o solamini pusillanimes. suscipite infirmos. patientes estote ad omēs. **V**idete ne quis malū p malo alteri reddat. **I**tē alio loco. **S**i preoccupied fuerit homo in aliquo delicto. vos qui spirituales estis instruite huūsmōi in spū mansuetudinis intendēs te ipm ne tu tēpteris. **E**t alibi. **S**ol nō occidat sup iracūdiā vraz. **E**t in euāgelio. **S**i peccauit in te frater tuus corripere eū inter te et ipm solū. **I**tē de peccatis in quibus multoz cauetur offensio. apostolus dicit. **P**eccātes corā omib; argue ut ceteri timorē habeāt. **P**ropter hoc et de viniā inuicē danda multa p̄cipiuntur et magna cura. ppter tenēdā pacē. sine qua nemo poterit videre deū vbi ille terror ē. qñ iubetur seruus decē milū talētoz reddere debita que illi fuerāt relaxata quomā debitū denarioz centū cōfuo suo nō relaxauit. **Q**ua similitudine p̄posita dñs ihs adiecit atq; ait. **S**ic et vobis faciet pater vester celestis si nō dimiseritis vnusquisq; fratri suo de cordib; vstris. **H**oc modo curantur ciues ciuitatis dei in hac terra pegrinātes et pace supne patrie suspirantes. **S**piritus autē sanctus opatur intrinsecus ut valeat aliquid medicina que adhibetur extrinsecus. **A**lioquin etiā si deus ipē vtens creatura sibi subdita in aliqua specie humana sensus alloquatur hūanos siue istos corporis siue illos quos istis filios habemus in somnis. nec interiore grā

mentē regat atq; agat. nichil pdest
homini omis p̄dicaō veritatis. **Facit**
hoc deus a vasis misericōdie. ire vasa dis-
cernens: dispensacōne qua ip̄e nouit
multū occulta: s; tñ iusta. Ip̄o quippe
adiuuante mirabilib; q; latentib; mo-
dis cū peccatū qd̄ habet at in membris
n̄ris que potius pena iam peccatū ē si-
cut apostolus p̄cepit. **Nō** regnet pe-
ccatū in n̄ro mortali corpe ad obediē-
dū desiderijs eius. nec ei membra n̄ra
velut iniquitatis arma exhibeamus.
conuertat̄ ad mentē nō sibi ad mala
deo regente ōsentientē et eam regens
trāquillus nūc habebit postea sanita-
te p̄fecta atq; immortalitate p̄cepta
homo sine ullo peccato in eterna pace
regnabit. **Capitulū septimū.**

Ed hoc ip̄m qd̄ sicut potuimus
expoſuimus cū deus locutus esset
ad eam eo more quo cū primis homi-
nib; p̄ creaturā s̄biectā velut eorū so-
cius forma cōgrua loquebatur. qd̄ ei
p̄fuit. **Nōne** oceptū scelus in necādo
fratre etiā post verbū diuine admoni-
tionis impleuit. **Nā** cū sacrificia dis-
creuisset amborū i illius respiciēs. qd̄
nō dubitādū est potuisse cognosca si-
gno aliquo attestante visibili. et hoc
ideo fecisset deus. q; mala erant opa
huius. fratris vero eius bona. **trista-
tus** est eam valde q; occidit facies eius.
Sic enī sc̄ptū est. **Et** dixit d̄ns ad eam
in. **Quare** tristis factus es. et quare
occidit facies tua. **Nōne** si recte offe-
ras. recte autē non diuidas: peccastis
Quiesce. **Ad** te enī ōuersio eius: et tu
dn̄abis illius. **In** hac admonitōe vel
monitu q̄ deus protulit ad eam. illud
quidē qd̄ dictū est. nōne si recte offe-
ras. recte autē nō diuidas peccasti. q;
nō elucet cur vel vnde sit dictū. multos
sensus pepit eius obscuritas cū diui-
narū sc̄pturarū quisq; tractator sc̄dm
fidei regulā id conatur exponē. **Recte**

quippe offertur sacrificiū cū offertur
deo vero. cui vni tantū sacrificiū
est. **Non** autē recte diuiditur. dum nō
discernūtur recte vel loca vel tēp̄a vel
res ip̄e que offeruntur. vel qui offert.
vel cui offertur. vel hijs quib; advescen-
dū distribuitur qd̄ oblatū est ut diui-
sionē hic discreōnē intelligamus. si-
ue cū offertur vbi nō oportet. aut qd̄
nō ibi s; alibi oportet. siue cū offertur
quādo nō oportet aut qd̄ nō tunc sed
alios oportet siue cum id offertur qd̄
nūq; et nunq; penitus debuit. siue cū
electiora sibi eiusdē generis rerū te-
net homo q̄ sunt ea q̄ offert deo. siue
eius rei q̄ oblata ē sit p̄iceps p̄pha-
nus aut quilib; que p̄has nō ē hel. **In**
quo autē horū displicuerit eam faci-
le nō potest inueniri. sed quomō iohā-
nes apostolus cū de hijs fratrib; loq̄-
retur non sicut eam inquit qui ex ma-
ligno erat et occidit fratrem suū. et cuius
rei gr̄a occidit. quia opera illius
maligna fuerit. fratris autē eius iusta
datur intelligi p̄pterea deū nō respex-
isse in munus eius. quia ip̄e hoc male
diuidebat. dans deo aliquid suū. sibi
autē sc̄ipm q; omnes faciūt qui non dei
sed suā sectātes volūtātē. id est non
recto sed p̄uerso corde viuētes offe-
rūt tamē deo munus quo putāt eum
redimi. ut eorū nō opituletur sanādis
prauis cupiditatib;. s; explendis. **Et**
hoc est terrene ciuitatis p̄priū deū vel
deos colere quib; adiuuātib; regnet
in victorijs et pace terrena nō carita-
te ōsulendi. sed dominādi cupiditate
Hom̄ quippe ad hoc vtiūtur mūdo ut
fruātur deo. mali autē ōtra. ut fruātur
mūdo vti volūt deo. q̄ tñ eū vel esse vel
res humanas curare iā credūt. **Sūt**
enī multo deteriores qui nec hoc qui-
dem credunt. **Cognitō** itaq; eam q;
sup̄ eius germam sacrificiū nec sup̄
suū respexerat deus. vti q; fratrem bonū

mutatus imitari. nō elatus debuit emu-
lari. Sed tristatus est et cōcidit fa-
cies eius. Hoc peccatū maxime argu-
it deus tristitiā de alterius boitate. et
hoc ē fratris. hoc quippe arguēdo in-
terrogant dicēs. Quare tristatus
es. et quare concidit facies tuas? Quia
enī fratri inuidebat. deus videbat. et
hoc arguebat. Nam hominib; quib;
absco diuī ē cor alterius poss; esse am-
biguū. et p̄sus incertū. vtrū illa tri-
sticia malignitatē suā in q̄ se deo dis-
plicuisse didicerat. an fratris doluit
boitatē. quē deo placuit cū in sacrifi-
ciū eius aspexit sed racōnē deus red-
dens cur eius oblatōnē accipe nolu-
erit ut sibi ip̄e potius merito q̄ ei im-
meito frater displicēt cū esset iniustus.
nō rēe diuidēdo hoc ē nō recte viuēdo
et indignus cuius approbaretur obla-
tio q̄ esset iniustior q̄ fratrem iustum
gratis odisset ostēdit. Non tamē eū
dimittens sine mandato sancto iusto
et bono quiesce inquit. Ad te enī con-
uersio eius. et tu dñaberis illius. Nū-
quid fratris? Absit. Cuius igitur: nisi
peccatis? Dixit enī. Peccasti. Tūc de-
inde addidit. Quiesce. Ad te enī cō-
uersio eius. et tu dñaberis illius. Po-
test id quidē ita intelligi ad ip̄m ho-
minē esse conuersionē peccati. ut nulli
alij q̄ sibi sciat tribuē debere q̄ peccat
Nec est enī salubris penitentie medi-
cina. et veme peccō nō incōgrua ut ibi
ait. Ad te enī ouersio. nō subaudiat̄
erit sed sit p̄cipiētis videlicet. nō p̄dis-
cētis modo. Tūc enī dñabitur quisq;
peccō si id sibi nō defendēdo ip̄osuerit.
sed penitēdo subiecerit. alioquī et illi
seruet dominātī. si patrocini; adhi-
buerit accidētī. Sed ut peccatū intels-
ligat̄: concupiscētia ip̄a carnalis de qua
dicit apostolus. caro enī concupiscit ad-
uersus spiritū. in cuius carnis fructu bo
et inuidia cōmemorat̄ qua utiq; cām

stimulabatur et accendebatur in fra-
tris exiciū bene subauditur erit id est
ad te enī cōuersio eius erit. et tu dñā-
beris illius. Cū enī omota fuerit pars
ip̄a carnalis quā peccm appellat apo-
stolus vbi dicit. nō ego opoz illud. s; qd̄
habitat in me peccatum. quā par-
tem animi enī phi dicunt esse vicio-
sam. nō que mentē debeat trahere. sed
cui mens debeat impare eamq; ab il-
licitis opib; racōne cohibere. cū ergo
omota fuerit ad aliquid p̄perā agen-
dū si quiescat et obtemperet dicenti
apostolo nec exhibeatis membra v̄ra
arma iniquitatis peccō. ad mentē domi-
ta et victa ouertur ut subdite ratio
dominet̄. hoc p̄cepit deus huic qui fa-
cibus inuidie inflābat̄ in fratrem
et quē debebat imitari cupiebat aufer-
ri. Quiesce inquit. id est manus a sce-
lere otine. nō regnet peccatum in tuo
mortali corpe ad obediēdū desiderij
eius. nec exhibeas membra tua iniqui-
tatis arma peccato. Ad te enī ouersio
eius. dū nō adiuuatur relaxādo sed
quiescendo frenat̄. Et tu dñaberis il-
lius. ut cū for̄msecus nō p̄mittit̄ opa-
ri. sub potestate mentis regētis et be-
niuolētis auescat enī intrinsecus nō
moueri. Dictū est tale aliqd̄ in eodē
diuino libro. et de muliere. quādo post
peccatū deo interrogāte atq; iudicā-
te damnacōis sentētiā accepit. in-
serpente diabolus. et in seip̄is illa et ma-
ritus. Cū enī dixisset ei multiplicans
multiplicabo tristitias tuas et gēmi-
tū tuū et in tristitijs partes filios de-
inde addidit. et ad virū tuū cōuersio
tua et ip̄e tuī dñabitur. Qd̄ dictū est
ad cām de peccato vel de viciosa carnis
concupiscētia hoc isto loco de pecca-
trice femina. Vbi intelligendū ē virū
ad regendā vxorē animo carnez re-
genti similem esse oportere. p̄pter qd̄
dicit apostolus. Qui diligit vxorē suā

seipm diligit. Nemo enī vnq̄ carnes
suā odio habuit. Sanāda sūt enim
hec sicut nostra. nō sicut aliena dam-
nāda. Sed illud dei p̄ceptū. cam sicut
p̄uicator accepit. Inualefcēte quip-
pe mundētie vicio fratrem infidiatu
occidit. Talis erat terrene conditor
ciuitatis. Quomō aut significauit etiā
cam iudeos a quibus xp̄us occisus
est pastor ouiuū hominū. quā pastor
ouium pecorū p̄figurabat abel. quia
in allegoria prophētica res est. parco
nūc dicere. et quedam h̄me aduersus
faustum manichēū dixisse me recolo.

None aut defen- **Ca. octauū.**
dēda michi videtur historia. ne
fit sc̄ptura incredibilis que dicit edi-
ficatā ab vno homine ciuitatē. eo tpe
quo plusq̄ viri quatuor vel potius tres
postea quā fratre frater occidit fuisse
videntur in terra id est p̄mus homo
p̄r oīm et ip̄e cam et eius filius enoch
ex cuius noīe h̄c ip̄a ciuitas nūcipa-
ta est. **S** hoc quos mouet parū con-
siderāt nō omnes homines qui tunc
esse potuerūt sc̄ptor ē sacre huius hi-
storie necesse habuisse noīare. s̄ eos
solos quos suscepti opis racō postu-
labat. **P**ropositū quippe sc̄ptoris illi
fuit p̄ quē sp̄s sanctus id agebat. p̄
successiones certarū generacōnū ex
vno homine p̄pagatarū puenire ad
abrahā ac de inde ex eius semine ad
p̄p̄m dei in quo distincto a ceteris gē-
nibus p̄figurarētur. et p̄nunciarentur
oīm que a ciuitate cuius eternus re-
gnū est et de rege eius eodēq̄ cōdi-
tore xp̄o ī spiritu p̄uidebātur esse ven-
tura. ita ut nec de altera societate ho-
minū taceretur quā terrenā dicimus
ciuitatē quantū ei cōmemorāde sans
esset. ut ciuitas dei etiā sue aduersarie
compacōne clarescat. **C**ū igit sc̄ptu-
ra diuina vbi et numerū annorū quos
illi hoīes vixerūt oīemorat ita oclu-

dat ut dicat de illo de quo loquebat.
et genuit filios et filias. et fuerūt oīs
dies illius vel illius quos vixit am tot
et mortuus est. nūquid q̄ eosdē filios
et filias nō mominat. ideo mtellige-
re non debemus per tam multos ānos
quibus tūc in seculi huius p̄ma etate
vixebāt nasci potuisse plurimos ho-
mines quorū cetibz cōdi possent etiā
plurime ciuitates. **S**ed pertinet ad
deū quo ista inspirante oscripta sunt.
has duas societates suis diuisis ge-
neracōnibz p̄mitus digere atq̄ di-
stinguē ut seorsū hoīm id ē sc̄dm hoīez
vixētū seorsū aut filiorū dei idē hoīm
sc̄dz deū vixētū generacōes oīterer-
tur usq̄ diluuiū. vbi ambaz socie-
tū discretio oīrecoq̄ narratur. **D**iscre-
tio q̄dē q̄ ambaz separati generacō-
nes oīmemorātur vnius fratricide cam
alterius aut qui vocabat̄ seth. natus
quippe fuerat et ip̄e de adam pro illo
quē frater occidit: cōcretio aut quia
bonis ī deterius declinātibz tales vni-
uersi facti fuerāt ut diluuiū delerent
excepto vno iusto cuius nomen erat
noe. eius oīge et tribz filijs totidēq̄
nuribz qui hoīes octo ex illa oīm va-
stacōne mortalū p̄ archā euadē me-
tuerūt. **Q**uod igitur scriptū est. et co-
gnouit cam uxore suā. et oīpiens pe-
pit enoch et erat edificans ciuitatē in
noīe filij sui enoch. nō est quidē cōse-
ques ut istū p̄mū filiū genuisse creda-
tur neq̄ enī hoc ex eo putādū ē q̄ di-
ctū ē oīgnouisse vxore suā q̄ tūc se illi
p̄mitus oīubendo miscuisset. **N**am
et de ip̄o patre oīm adā nō tūc solum
hoc dictū est quādo oīceptus est cam
quē p̄mogemētū videtur habuisse. ve-
rū etiā postterius eadē sc̄ptura cogno-
uit inquit adā euā uxore suā. et conce-
pit et pepit filiū. et noīauit nomē eius
seth. **S**nde mtelligitur ita solere sc̄p-
tura illā loqui quāuis non semp. cū in

ea legitur factos hoim fuisse cōcep-
tus nō tñ solū cū p̄mū sibi sexus uter-
q; misceretur. **N**ec illud necessario est
argumēto ut primogemiti p̄ri existi-
memus enoch q; noie eius illa ciui-
tas nūcupata ē. Non enī ab re est ut
propter aliquā causā; cū et alios ha-
beret diligeret eū pater ceteris ampli-
us. Neq; enī iudas p̄mogemitus fuit
a quo iudea cognominata est a iudei.
Sed etiā si conditori ciuitatis illius
iste filius p̄mus est natus. nō ideo pu-
tandū est tūc a p̄re d̄cite ciuitati no-
men eius impositū quādo natus est qz
nec ostitui tūc ab vno poterat ciuitas
que nichil est aliud quā hoim multitu-
do aliquo societatis vinculo colligata.
h̄cū illius hois familia tāta nume-
rositate cresceret ut haberet etiā ppli
quāntitatē. tūc potuit vtiq; h̄ci ut osti-
tueret. et nomē primogemiti sui ostitu-
te imponēt ciuitati. **T**am lōga quip-
pe vita illoz hoim fuit ut illic memo-
ratorū quoz et anni taciti nō sūt qui
vixit minimū ante diluuiū. ad septin-
gentos quinquaginta tres perueneret.
Nam plures nongentos annos etiā
trāsierūt. quāuis nemo ad mille pue-
niret. **Q**uis itaq; dubitauerit p̄ vni⁹
hois etatē tñ multiplicari potuisse ge-
nus hūanū ut esset vnde constitueret
tur nō vna sed plurime ciuitates. **Q**d
ex hoc comici facillime p̄t. quia ex vno
abrahā nō multo amplius quadrim-
genis annis numerositas hebre gē-
tis tanta precreata est ut in exitu eius-
dem populi ex egipto sexcenta hoim
milia fuisse referatur iuuentis bellice
ut omittamus gentē idumeozū nō p̄-
tinentē ad pplm israhel quam genuit
frater eius esau nepos abrahę et alias
gentes natas ex semine ipsius abra-
he nō per sarā cōiugem procreatas.
Quamobres **V** Capitulū nonū
Nullus prudēs rerū existimatoz

dubitauerit. cam nō solū aliquā veruz
etiā magnā potuisse cōdere ciuitatē.
qñ in tam longū tēpus p̄ten debatur
vita mortalū. nisi forte infidelū quis-
piā ex ipa numerositate ānoz nobis
ingerat questionē qua vixisse tūc ho-
mimes scriptū est i auctoritatib; n̄ris
et hoc neget esse credēdū. **I**ta quippe
nō credūt etiā magnitudines cozpm
longe ampliores tūc fuisse quā nunc
sūt. **V**nde et nobilissimus eoz p̄e-
ta virgilius de ingenti lapide quē in
agroꝝ limitē fixū vir fortis illoꝝ tē-
poꝝ pugnās et rapuit et cucurrit et in-
torhit. et misit. vix illū inquit lecti bis
sex ceruice subirēt. **Q**ualia nūc hoim
pro ducit cozpora tellus. significans
maiora tūc cozpa p̄ducere solere tel-
lurē. **Q**uātomagis igitur temporib;
recentiorib; mundi ante illud nobile
diffamatūq; diluuiū. **S**ed de cozpoꝝ
magnitudine p̄lerūq; incredulos nu-
data per vetustatē siue per vim flumi-
nū variolq; casus sepulchra dūcunt
vbi apparuerūt vel vnde ceciderunt
incredibilis magnitudinis ossa mor-
tuoz. **V**idi ip̄e nō solus sed aliquot
mecū in vtiq; litoꝝe molarē hois den-
tem tā ingentē ut si in n̄roz dentium
modulos minutatū d̄cideretur. centū
nobis vidētur facere potuisse. **S**ed
illū gigātis alicuius fuisse credide-
rim. **N**ā p̄ter qd̄ erat oim multo quā-
n̄ra maiora tūc cozpora. gigātes lon-
ge ceteris ante ibāt. sicut alijs deinde
nostrisq; tēporibus rari quidē h̄ nun-
quā ferme defuerūt qui modū alioꝝ
plurimū excederent. **P**linius scdus
doctissimus. **H**omo quātomagis p̄te-
rit seculi excursus m̄mora cozpa natu-
rā ferre testatur. **Q**d etiā homerū cō-
memorat sepe carmine fuisse oquestū
nō hec velut poetica figmenta derides.
sed in historica fidē tanquā miraculo-
rū naturalū se p̄toꝝ assumens. **V**eruz

ut dixi antiquorū magnitudine corporū inuēta plerūq; ossa qm̄ diuturna sūt. etiā multo posteriorib; seculis prodūt. Annorū autē numerositas cuiusq; hoīs qui temporib; illis fuit. nullis nūc talib; documētis venire in experimentū p̄t. Nec tñ ideo fides sacre huius historie derogata ē cuius tanto impudētius narrata nō credimus quāto impleri certius prenūciata cōspicimus. Dicit tñ etiā idē plinius esse adhuc gentē vbi ducētos ānos viuatur. Si ergo hūanarū vitarū diuturnitates quas experti nō sumus hodie habere credūtur incognita nobis loca. cur nō habuisse credūtur et tēp̄a. An vero credibile ē alicui esse quod hic nō est. et incredibile est aliquando fuisse qd̄ nūc nō est. **Ca. decimū.**

Quocirca et si inter hebreos et nostros codices de ip̄o numero annorū nōnulla videtur esse distantia qd̄ ignoro qua racōne sit factum. nō tñ tanta est ut illos hoīes tam longeuos fuisse dissentiat. Nam ip̄e homo primus adam antequā gigneret filiū qui appellatus est seth ducentos triginta annos vixisse reperitur in codicib; nr̄is. in hebreis autē centum triginta phibetur. Sed postea quā eū genuit septingentos vixisse legitur in nostris. in hebreis vero octingentos. Atq; ita in vtriusq; vniuersitatē sūma cōcordat. Ac deinde p̄ sequentes generacōnes antequā gignātur qui gigni cōmemorant. minus vixisse apud hebreos. pater eius inuenit centū annos. sed postea quā est genitus idē ip̄e. centū minus quā in hebreis inueniuntur in nostris. Atq; ita hinc et inde numeri vniuersitas cōsonat. In sexta autē generacōne nusquā vterq; codices discrepant. In septima vero vbi ille qui natus ē enoch nō mortuus sed q; deo placuerit trāslatus esse

narratur. eadē dissonātia ē que in superiorib; quib; de centū annis antequā gigneret eū qui ibi cōmemoratus est filii. atq; in sūma similis cōsonātia. Vixit enī annos antequā transferret scdm̄ vtriusq; codices. ccc. lxxv. Octaua generatio habet quidē nōnullam diuersitatē. sed minorē. ac dissimilem ceteris. Mathusalam quippe quē genuit enoch antequā gigneret eū qui in ip̄o ordine sequitur scdm̄ hebreos nō centū minus. sed. xx. amplius vixit annos. Qui rursus in nostris postea quā eum genuit reperitur additū. et in vtriusq; sibi sūma vniuersitatis numeri occurrunt. In sola nona generacōne idē in annis lamech filij mathusale patris autē noe sūma vniuersitatis discrepat. si non plurimū. Viginti enī et quatuor annos plus vixisse in hebreis q̄ in nr̄is. codicib; inuenit. Nā antequā gigneret filiū qui vocatus est noe sex m̄m̄ habet in hebreis quā in nr̄is. postea vero quā eū genuit. xxx. amplius in eisdem quā in nostris. Unde sex illis deductis restant. xxiii. ut dictum est.

De hac autē. Ca. vndecimū.
Discrepantiā hebreorū codicis atq; nostrorū exoritur illa famosissima questio. vbi mathusalam. xiiii. annos vixisse post diluuiū cōputatur. cū scriptura ex omnibus qui in terra tūc fuerāt solos octo hoīes in archa exiit. unum cōmemoret euānisse diluuij. in quibus mathusalā p̄us quā gignēt illū nō fuit. Scdm̄ codices enī nr̄os mathusalā p̄us quā gignēt quē vocauit lamech. vixit annos centū sexagita. septē deinde ip̄e lamech antequā ex illo esset noe vixit annos centū octoginta octo qui simul sūt. ccc. v. His additur sexcenti noe. quoto eius anno diluuiū factū est. qui sūt nongentiquinque ginta quib; ex quo mathusalam natus est usq; ad annum diluuij.

Omnia autem anni vite mathusalam
 dcccclxix. computantur. quia cum vixisset
 annos. clxvii. et genuisset filium qui
 est appellatus lamech post eum genitum
 vixit annos octingentos duos. qui
 omnes ut diximus nongentis sexagim-
 ta noue sunt. Unde deductis nongē-
 tis quinquaginta quibus ab ortu matu-
 sale usque ad diluuiū remanēt. xliij. quibus
 bush vixisse creditur post diluuiū. propter
 quod eum non nulli. et si non in terra vbi omnē
 carnē quā viuere in aquis natura non
 finit constat fuisse deletā cum patre suo
 qui translatus fuerat aliquantum fuisse
 atque ibi donec diluuiū preteriret vixisse
 arbitrantur. nolentes derogare fidei
 codicibus quos in auctoritate celebrato-
 re suscepit ecclesia et credentes
 iudeorum potius quā istos non habere
 quod verū est. Non enim admittunt quod
 magis hic esse potuerit error interp-
 tati quā in ea lingua esse falsū unde in
 nram per grecas scripturā ipsa translata
 est. sed inquit non esse credibile. lxx.
 interpretes. qui vno simul tempore vno-
 que sensu interpretati sunt errare potuisse.
 aut vbi nichil eorum intererat voluisse
 mentiri: iudeos vero dum nobis inuident.
 quod lex et prophete ad nos interpretando
 transierunt. mutasse quedam in codici-
 bus suis ut nostris minueretur auctori-
 tas. Hanc opinionem vel suspicōem ac-
 cipiat quisque ut putauerit. Certū est
 tamen non vixisse mathusalā post diluuiū.
 sed eodem anno fuisse defunctū. si verū
 est quod de numero annorum in hebreis co-
 dicibus inuenimus. De illis autem. lxx. in-
 terpretibus quid michi videatur suo lo-
 co diligentius inserendum est cum ad ipsa
 tempora quantum necessitas huius operis
 postulat commemoranda adiuuante domino
 venerimus. Presenti sufficit questio
 secundum utrosque codices tam longas ha-
 buisse vitas illius cuius homines ut possit
 etate vnius qui duobus quos solos

terra tunc habuit pentibus primus est na-
 tus ad constituendam etiam ciuitatem mul-
 tiplicari genus humanum. ¶ Ca. xij.
Neqz enim ullo modo audiendi sunt
 qui putant aliter annos illis tem-
 poribus computatos id est tante breuitatis
 ut vnus annus noster decem illos ha-
 buisse credatur. Quapropter inquit
 cum audierit quisque vel legitur non-
 gentos annos quosque vixisse debet in-
 telligere nonaginta. decem; quippe illi
 anni vnus annus est noster. et decem
 nostri centum illi fuerunt. Ac hoc ut pu-
 tant viginti trium annorum fuit adā quādo
 genuit seth et ipse seth viginti habe-
 bat. et sex menses quā ex illo natus est
 enos quos appellat scriptura ducetos
 et quibus annos quomā sic isti suspicant
 quorum exponimus opinionem. vnum an-
 num qualē nunc habemus in decem partes
 illi diuidebant. et easdem partes annos vo-
 cabant. Quarum partium habet vna quadra-
 tum senarium. eo quod sex diebus deus pre-
 cerit opera sua. ut in septimo requiesce-
 ret. De qua re in libro decimo sicut po-
 tui disputavi. Sexties autem semel quod nu-
 merus quadratum senarium facit. xxxvi
 dies sunt. quod multiplicati decies ad. cccclx
 id est ad xij. menses lunares pertinet
 propter quibus dies enim reliquos quibus
 solaris annus impletur et diei quadra-
 tem propter quē quater ductū eo anno
 quo bisextus vocat vnus dies adhi-
 tur. addebatur a veteribus postea dies
 ut occurreret numerus annorum. quos
 dies romani intercalares vocant. Pro-
 inde etiam enos quē genuit seth decem
 et nouē agebat annos quā ex illo natus
 est filius caynan quos annos dicit scrip-
 tura. cxc. et deinceps per omnes genera-
 tiones in quibus hominum anni commemo-
 rantur ante diluuiū. nullus fere in nostris
 codicibus inuenitur qui cum esset centus
 annorum vel infra vel etiam centum viginti
 aut non multo amplius genuerit filium

sed qui minima etate genuerūt. dx. et
qd̄ excurrit fuisse referuntur. quia ne-
mo inquit decē annoꝝ hō p̄t gigne-
re filios q̄ numerus centū appellaba-
tur anni ab illis hominibꝫ. sed in ānis
.xvi. est matura pubertas. et proli iam
p̄donea p̄creāde. quos. clx. annos il-
la tempa nuncupabāt. **S**ut aut̄ aliter
annū nūc fuisse cōputatū nō sit incre-
dibile. adiciūt qd̄ apud plerosqꝫ sc̄p-
tores h̄storie repit̄ egiptios habu-
isse annū quatuor mensiuꝫ. archadas
vi. mensiuꝫ. laumios. xiiij. mensiuꝫ. **P**li-
nius sc̄dus cū memorass̄ relatū fuis-
se in literis quēdam vixisse. clij. alios
decē amplius. alios ducētoꝝ annoꝝ
habuisse vitā. alios trecētoꝝ quos-
dam ad quingētos. alios ad sexcen-
tos nōnullos ad octingētos etiā p̄-
uenisse. lxx. om̄ia insticia tempoz̄ ac-
cidisse arbitratus ē. **A**lij quippe inquit
estate determinabāt annum et alteri
h̄peme. **A**lij quadripartis temporibꝫ
sicut archades quibus anni trimen-
ses fuerūt. **A**diciat etiā aliqñ egipti-
os quoz̄ paruos annos quaternoz̄
rum mensium supradiximus lune sine
limitasse annos. **T**aqꝫ apud eos in-
quit et singula milia ānoꝝ vixisse p̄-
dunt̄. **H**is velut p̄babilibus argu-
mentis quidā non destruētēs fidē sa-
cre huius h̄storie. et astruere intētes
ne sit incredibile qd̄ tā multos annos
vixisse referūtur antiqui p̄suaserunt
sibi. nec se suasisse impudētē existi-
māt. tam exiguū spaciū tempis tunc
annū vocatū ut illi decē sint vnus no-
ster. et. x. n̄ri centū illoꝝ. **H**oc aut̄ esse
falsissimū documēto euidentissimo ostē-
ditur. **Q**d̄ ante q̄ faciā. nō michi ta-
cendū videtur que credibilior possit
esse suspicō. **P**oteramus certe hanc
assertionē ex hebreis codicibꝫ redar-
guere atqꝫ conuicere. vbi adā non
ducētoꝝ triginta. sed centū triginta

annoꝝ fuisse repitur qñ terciū genus
it̄ filiū q̄ si m̄si. xiiij. n̄ri fuit. p̄culdubio
p̄mū qñ genuit vndecim. vel nō mul-
to amplius ānoꝝ fuit. **Q**uis p̄t hac
etate gignere: v̄sitata ista nobisqꝫ
notissima lege nature? **S**ed hūc om̄i-
tamus qui fortasse etiā qñ creatus ē
potuit. **N**on enī eum tā paruū quā in-
fantes nostri sūt factū fuisse credibi-
le est. **S**eth filius eius nō ducentoz̄
quiqꝫ sicut nos legimus s̄ centū quiqꝫ
fuit qñ genuit enos. ac p̄ hoc sc̄dm
istos nō dū habebat. xi. ānos etatis.
Quid dicā de caman eius filio: qui cū
apud nos. clxx. repiatur ānoꝝ apud
hebreos. lxx. legitur fuisse qñ genuit
malalelex. **Q**uis generat homo sep-
temnis: si tūc. lxx. nuncupātur q̄ septē
fuerūt. **V** Capitulū tredecimū.

Sed cū hęc dixerō. d̄tinuo referē
illō iudeoz̄ esse mēdaciū de quo
supius satis actū est. nā. lxx. inter p̄t̄s
laudabiliter celebratos viros cōstat
non potuisse mentiri. **S**ibi si queram
quid sit credibilis. iudeoz̄ genteꝫ
tam longe lateqꝫ diffusam. in hoc cō-
scribendū. mendaciū vno d̄silio con-
spirare potuisse. et dum alijs inuidēt
auctōritatē. sibi abstulisse v̄ritatē. m-
an. lxx. homies. qui etiā ip̄i iudei erāt
vno in loco positos qñ rex egiptius
ptolomeus eos in hoc opus asauerat
ip̄am v̄ritatē gentibus aliemgenis
inuidisse. et cōmunicato istud fecisse
consilio: quis nō videat quid p̄diui?
faciliusqꝫ credat̄. **S**ed absit ut pru-
dēs quispiā. vel iudeos cuiuslibet per-
uerſitatis atqꝫ malicie tantū potuisse
credat in codicibꝫ tam multis et tam
longe lateqꝫ disp̄sis. vel. lxx. illos me-
morabiles viros hoc de inuidēt gen-
tibus v̄ritatē vnū cōmunicasse d̄siliū.
Credibilis ergo quis dixerit. cū pri-
mū de bibliotheca ptolomei describi
ista cepit. tūc aliqd̄ tale fieri potuisse

in codice vno si p̄mitus inde descripto
 unde iam latius emanaret. vbi potuit
 quidē accidere etiā scriptoris error.
 si hoc in illa questione de vita mathu-
 sale nō absurdū est suspicari. et in illo
 alio vbi sup̄antibz. xxiiij. annis sūma
 nō conuenit. In his autē in quibz non
 continuatur ip̄ius mēdositatis simili-
 tudo ita ut ante gemitū filiū qui ordi-
 ni interseritur alibi sup̄sint centuz anni.
 alibi desint. post gemituz autē vbi de-
 erāt sup̄sint vbi superāt desint. ut sum-
 ma conueniat. et hoc in p̄ma. ij. iij. iij.
 v. vi. vij. generacōe inuenitur. vide-
 tur habere quandā si dici potest error
 ip̄e constātia. nec casū redolere. sed in-
 dustrā. Itaqz illa diuersitas numero-
 rū aliter se habentū in codicibz gre-
 cis et latinis. aliter in hebreis. vbi nō
 est ista de centū annis prius additis.
 et postea detractis p̄ tot generacōes
 continuata paritas. nec malicie iude-
 orū. nec diligētie. vel prudētie. lxx. in-
 terptuz. sed scriptoris tribuatur error
 qui de bibliotheca sup̄dicti regis co-
 dicē describendū p̄mus accepit. Nam
 etiā nūc vbi numeri nō faciūt intentū
 ad aliquid qd̄ facile possit intelligi.
 vel qd̄ appareat vtiliter disci. et negli-
 genter describūtur. et negligentius
 emendātur. Quis enī sibi existimet
 esse discendum quot milla hoīm tri-
 bus israel singillatim habere potue-
 rūt: qm̄ p̄desse aliquid non putatur.
 Et quotus quisqz hoīm est. cui p̄fun-
 dital vtilitatis huius appareat. Dic
 vero vbi p̄ tot otextas generacōes
 centum anni alibi assunt. alibi desunt.
 et post natū qui memorandus fueāt
 filiū desunt vbi affuerit. assunt vbi de-
 fuerūt. ut sūma concordet. nimirū cū vel-
 let psuadere qui hoc fecit ideo nume-
 rossimos ānos vixisse antiquos q̄
 eos breuissimos nūcupabāt et hoc de
 maturitate pubertatis quā ydonea

filij gignerētur conaretur ostendē.
 atqz ideo illis centū annis decē nōs
 insinuandos putaret incredulis. ne
 hoīes tam diu vixisse recipe in fidem
 nollent. addidit centū vbi gignēdis
 filiis ab illo nō inuenit etatē. eosdēqz
 p̄us gemitos filios ut ogrueret sūma
 detraxit. Sic quippe voluit credibi-
 les facē ydonearū generacōe plis cō-
 ueniētiā etatū. ut tñ numero nō frau-
 daret vniuersas etates viuētū singu-
 loz. Qd̄ autē id in sexta generacōe
 nō fecit. hoc ip̄m ē qd̄ magis mouet.
 ideo illū fecisse cū res quā dicimus pos-
 tulauit. q̄ nō fecit vbi nō postulauit.
 Inuenit namqz in eadē generacōe
 apud hebreos vixisse iareth ante q̄
 genuisset enoch centū. lxx. qui scdm̄
 illas racōnes breuiū annoz fuit an-
 ni. x. vi. et aliquid minus q̄ menses
 duo que iam etas apta ē ad gignē-
 dū. et ideo addere centū annos bre-
 ues. ut nostri. xx. vi. fierēt necesse non
 fuit. nec post natū enoch eos detraxe-
 re quos nō addiderat añ natū. Sic
 factū ē. ut hic nulla esset inter codices
 vtrosqz varietas. Sed rursus mouet
 cur in. viij. generacōe ante quā de ma-
 thusalā nasceretur lamech cū apud
 hebreos legatur centū. lxxiiij. anni vi-
 giti minus inueniuntur in codicibz nris.
 vbi potius addi centū solent. et post
 gemitū lamech cōplēdā restituit ad
 sūmā qui in codicibz vtriqz nō discre-
 pant. Si enī centū. lxx. annos p̄pter
 pubertatis maturitatē. x. et octo vole-
 bat intelligi. sicut nichil addere ita
 nichil detraxere iam debebat quia in-
 uenerat etatē ydoneā generacōi fili-
 orū. p̄pter quā in alijs centū illos an-
 nos vbi eam nō inueiebat addebat.
 hoc autē de. xx. annis merito deputare
 mus casū mendositatis accidere pos-
 tuisse. nisi eos sicut p̄us detraxerat res-
 tituē postea curaret. ut sūme oueniēt

inuenitur et nros neq; de hac a quo-
 ru longevitate dissentit. et si quid ha-
 bet ita diversu ut veru esse vtruz non
 possit. reru gestaru fides ab ea lingua
 repetenda est. ex qua interpretatu est
 qd habemus. Que facultas cu volen-
 tib; vbiq; gentiu presto sit. no tamen
 vacat q. lxx. interpretes in plurimis q
 diversa dicere vident. ex hebreis co-
 dicib; emendare ausus e nemo. Rec-
 eni est illa diversitas putata mendo-
 fitas. nec ego ullo mo putadu existi-
 mo. Sed vbi non est scriptoris erro-
 aliquid eos diuino spu ubi sensus co-
 sentaneus est veritati et pdicis veri-
 tate. no interpretantiu muné. sed ppx-
 tantu libertate aliter dicere voluisse
 credendu est. Unde merito no solu
 hebreis. veru etiá ipis cu adhibet tes-
 timonia de scripturis vti apostolica
 inuenitur auctoritas. Sed hinc me
 oportuore loco si deus adiuuerit p-
 misi diligetius locuturu. nunc qd m-
 stat expediá. No enim ambigendus
 est ab hoie qui ex pmo hoie natus est
 primus qn tam diu viuebant potuisse
 constitui ciuitate. sane terrená no illá
 que dicitur ciuitas dei. de qua ut scribe-
 remus labore tanti huius opis in ma-
 nus sumpsimus. **Ca. xv.**

Dicit ergo aliquis. Itane credes
 du e homine filios generaturu.
 nec habente ppositu otinencie centu et
 amplius. vel scdm hebreos no multo
 minus id est. lxxx. lxx. lx. annos a con-
 cumbendi ope vacauisse. aut si no va-
 caret. nichil plus gignere potuisset.
 Hec questio duobus modis soluitur.
 Aut eni tanto serior fuit pportioe pu-
 bertas quato vite totius maior anno-
 litas aut qd magis video esse credi-
 bile. no hic pmogemiti filij comemo-
 rati sunt. sed quos successiomis ordo
 poscebat. ut pueniret ad noe. a quo
 rursus ad abrahá videmus esse per-

uentu. ac deinde usq; ad certu articu-
 lu tempis. quantu oportebat signari
 etiá generacomb; memoratis cursu
 gloriosissime ciuitatis in hoc mundo
 pegrinatis. et supná patriá requiren-
 tis. Quod eni negari non potest. p-
 omnibus cam ex coiuunctione maris
 et femine natus est. Neq; eni illo nato
 dixisset adá qd dixisse legitur. acqui-
 fuit homine p deú nisi illis duob; ipse
 fuisset homo nascendo additus pmul.
 Hunc secutus abel quem maior frater
 occidit pfiguracóné quandá pegrin-
 nans ciuitatis dei. q ab impijs et quo-
 damo terrigenis id est terrená ori-
 gine diligetibus. et terrene ciuitatis
 terrena felicitate gaudetibus. psecu-
 nes iniquas passura fuit. pmitus oste-
 dit. S; quot annoru erat adá cu eos
 genuit no apparet. Exinde digerun-
 tur generacões alie de cam. alie de illo
 que genuit adam in eius successione
 quem frater occidit. Et appellauit no-
 men illius seth. dices ut scriptum est.
 Suscitauit eni michi deus semen ali-
 ud p abel que occidit cam. Cum itaq;
 iste due series generacónum vna de
 seth altera de cam has duas de quib;
 agimus distinctis ordinib; insinuét
 ciuitates. vná celesté in terris pegrin-
 nante. alterá terrená terrems tanquá
 sola sint gaudijs inherente vel in bi-
 te: nullus de pgrime cam cu dimumes-
 rata sit onumerato adá usq; ad octa-
 uam generacónes. quot anozu fuisset
 expressus est qn genuit eú qui comemo-
 rat post eú. Noluit eni spús dei in-
 terrene ciuitatis generacónibus tem-
 pera notare añ diluuiú. sed in celestis
 maluit. tanquá essent memoria digmi-
 ores. Porro aut seth qn natus est non
 qui de taciú fut anni patris eius s; iá
 genuerat alios. Et vtru solos cam et
 abel. affirmare quis audeat? No enim
 quia soli nominati sūt ppter ordines

generacionū quas commemorare oportebat. ideo consequens videri debet solos fuisse tūc generatos ex adā. Cū enim silentio cooptis oīm nominibus ceterorū legatur eū genuisse filios et filias. quora fuerit ista. ples eius q̄s p̄sumat asserere: si culpā temeritatis euitat. Potuit quippe adam diuinitus admonitus dicere postea q̄ seth natus est. suscitauit michi deus semen aliud p̄ abel. q̄n talis erat futurus qui impleteret illius sanctitatē. nō q̄ ipse prior post eū tempis ordine nasceretur. Deinde qd̄ scriptū est. vixit autē seth quīq̄ et. cc. ānos. vel scdm̄ hebreos quīq̄ centū ānos et genuit enochus quis possit nisi inconsideratus asserere. hunc eius p̄mogentū fuisse. ut admirātes merito requiramus. quomodo per tot annos inuicem fuit a connubio sine ullo p̄posito continētie. vel nō genuerit cōiugatus q̄nquidē etiā de ip̄o legitur et genuit filios et filias. et fuerūt om̄es dies seth. xij. et dccc. anni. et mortuus est. Atq̄ ita deinceps quorū anni commemorantur. nec filios filiasq̄ genuisse reticent. Ac p̄ hoc nō apparet omnino. utrū qui nō n̄matur genitus. ip̄e fuerit p̄mogentus. Imo vero quomā credibile non est patres illos etate tam longa aut impuberes fuisse. aut cōiugib̄ caruisse vel fetib̄. nec illos eorū filios p̄mos eis natos fuisse credibile est: sed cū sacre sc̄pto: historie ad ortū vitāq̄ noe cuius tempe diluuiū factus est p̄ successiones generacionū notatis tēporib̄ intenderet puenire. eas vtiq̄ cōmemorauit. nō que p̄me suis penitibus fuerint. sed que in p̄pagacionis ordinē venerūt. Exempli gratia. quod id fiat aperius. aliquid interponam: vnde nullus ambigat fieri potuisse qd̄ dico. Euangeliista matheus generacionē dominice carnis per serie pa-

rētum volens cōmēdare memorie. ordines a patre abraham atq̄ ad dauid p̄mitus ut pueniret intēdēs. abrahā inquit genuit ysaac. Cur nō dixit isinaxel que p̄mitus genuit. ysaac autē inquit genuit iacob. Cur nō dixit esau. qui eius p̄mogentus fuit. Quia scilicet p̄ illos ad dauid puenire non possit. Deinde sequitur. Iacob autē genuit iudā et fratres eius. Nūquid iudas p̄mogentus fuit. Iudas inquit genuit phares et zara. Nec istorū geminorū aliquis fuit p̄mogentus iudē s̄ ante illos iam tres genuerat. Cos itaq̄ tenuit in ordine generacionū: p̄ quos ad dauid atq̄ inde quo intenderat pueniret. Ex quo intelligi potest veteres quoq̄ hoīes ante diluuiū nō p̄mogentos. sed eos fuisse cōmemoratos. p̄ quos succedētū ordo generacionū ad noe patriarcham duceretur. ne sere pubertatis illorū obscura et nō necessaria questio nos fatiget.

Quoniam igitur genus **Ca. xvi.** hūanū. post p̄mam copulā viri facti ex puluere. et coniugis eius ex viriliter marū feminarūq̄ cōiunctōne opus haberet ut gignēdo multiplicaretur. nec essent ulli hoīes nisi q̄ ex illis duob̄ nati fuissent: viri sorores suas cōiuges acceperūt. Quid p̄fecto quāto antiquius cōpellente necessitate: tanto postea factū est dānabilius religione p̄bitere. Habita est enī racō rectissima caritatis. ut hoīes quibus est vtilis atq̄ necessaria concordia. diuersarū necessitudinū vinculis neccarentur: nec vnus in vno multas haberet sed singule spargeretur in singulos ac sic ad socialē vitā diligentius colligendā. plurime plurimos obtinerent. Pater quippe et socer duarū sūt necessitudinū noīa. Et ergo aliū quisq̄ habeat patrem. aliū socerū. numerosius se caritas porrigit

Strūq; aut vnus adā esse cogeba-
 tur. et filijs et filiabus suis quādo fra-
 tres sororesq; connubio iūgebantur.
Sic et eua vxor eius vterq; sexui fili-
 orū fuit et socrus et mater. Que si due
 femine fuissent. mater altera et socrus
 altera. copiosius se sociabilis colle-
 ctio colligaret. Ipā demiq; iam soror
 q; etiā vxor fiebat. duas tenebat vna
 necessitudines. quibus per singulas
 distributis ut altera esset soror. altera
 vxor. hominum numero socialis pro-
 pinquitas augetur. **B**ed hoc vn-
 de fieret tūc nō erat. qm̄ nisi fratres et
 sorores ex illis duob; p̄mis nulli ho-
 mines erāt. **F**ieri ergo debuit qm̄ po-
 tuit. ut existente copia vnde ducerē-
 tur vxores. que nō erāt iam sorores.
Et nō solū illud ut fieret nulla necessi-
 tas esset. veruz etiā si fieret nephās
 esset. **N**am et si nepotes p̄morū hoīm
 qui iam osobrimas poterāt accipe cō-
 iuges sororibus matrimonio iūgerē-
 tur. non iam due sed tres in hoīe vno
 necessitudines fierent. que p̄pter cari-
 tatē numerosiore p̄pinquitate nece-
 dam. disseminari p̄ singulos singule
 debuerūt. **E**sset enī vnus homo filijs
 suis fratri salicet sororūq; cōiugibus
 et pater et socer et auunculus. **I**ta et
 vxor eiusdē. eisdēq; omūib; filijs. et
 mater et amita. et socrus. **I**dem inter
 se et filij eorū nō solum essent fratres
 atq; cōiuges. verū etiā consobrim. qz
 et fratrū filij. **O**mnes aut iste necessitu-
 dies q̄ vni hoīm tres hoīes onectebāt
 nouē connecterēt. si essent in singulis
 singule: ut vnus homo haberet alte-
 ram sororē alterā vxorē. alterā conso-
 brimā. alterū patrē. alterū auunculū.
 socrū. alterā matrē. alterā amitā. alte-
 ram socrū: atq; ita se nō in paucitate
 coartatū. sed latius atq; numerosius
 p̄pinquitatib; crebris vinculū sociale
 diffunderet. **Q**d hūano genere cres-

cente et multiplicato. etiā inter impi-
 os deoz multoz falsozq; cultores
 sic obseruari cernimus: ut etiā si per-
 ueris legib; p̄mittant̄ fraterna con-
 iugia: melior tamē consuetudo ipam
 malit exhorere licentiā. **E**t cū sorores
 accipe in matrimoniū p̄mis humani
 generis tempis omnino licuerit: sic
 auersatur: quasi nunq; licere potuerit.
Ad hūanū enī sensū. vel alliciendū vel
 offendendū: mos valet plurimū. **Q**ui cū
 in hac causa immoderacōne cōcupis-
 centie colerceat: eū designari atq; cor-
 rumpi merito esse nepharū iudicat̄.
Si enī iniquū ē auuiditate possidendi
 transgredi limitē agroz: quāto im-
 quus libidine concubendi subuertē
 limitē morū. **E**xpi aut sumus in cōnu-
 bijs osobrimarū etiā nostris tēpibus
 p̄pter graduz p̄pinquitatis fraterno
 gradu p̄ximū quāraro per mores fie-
 bat. qd fieri p̄ leges licebat: quia id
 nec diuina p̄hibuit: et nondū p̄hibu-
 erat lex hūana. **V**erū tamē factū etiā
 licitū p̄pter vicinitatē horrebatur illi-
 citū. et qd fiebat cum consobrima: p̄ne
 cū sorore fieri videbat̄: quia et ipi m-
 ter se p̄pter tam p̄pinquā consanguis-
 mitatē fratres vocatur: et p̄ne germa-
 ni sūt. **F**uit aut antiquis patrib; reli-
 giose cure. ne ipa p̄pinquitas se pau-
 latim propagimū ordimb; dirimens
 longius abiret et propinquitas esse
 desisteret: eam nōdū longe positā rur-
 sus matrimonij vinculo colligare: et
 quadāmodo reuocare fugientē. **V**n-
 iam pleno hominib; orbe terraz. nō
 quidē sorores ex patre vel matre. vel
 ex ambobus suis parentib; natas: s;̄
 tamē amabat de suo genere ducere
 vxores. **V**erū quis dubitet honesti-
 us hoc tempe etiā consobrimaz. p̄hi-
 bita esse diugia. nō solū scdm̄ ea que
 disputaumus p̄pter multiplicandas
 affinitates ne hēat duas necitudines

vna psona cū due possint eās habere
et numerum p̄p̄m̄quitatis augere: sed
etiā quia nescio quō mēst hūane ve-
recūdie quoddā naturale atq; lauda-
bile. ut cui debet causa p̄p̄m̄quitatis re-
uerendū honorē ab ea cōtineat. q̄uis
generatricē tñ libidmē de qua erubescere
videmus. et ip̄am pudiciā cō-
iugalē. Copulacō igitur maris et fe-
m̄me quantū attinet ad genus mortā-
liū quoddā seminariū est ciuitatis: s;̄
terrenā ciuitas generacōe tantū mō-
celestis aut etiā regeneracōe opus
habet: ut noxiās generacōes euadat.
Strū aut aliq̄d fuerit. vel si fuit qua-
le fuerit corpale atq; visibile regene-
racōis signū ante diluuiū: sicut abra-
he circūcisio postea est impata. sacra
historia tacet. Sacrificasse tamē deo
etiā illos antiquissimos homines nō
tacet: q̄d et in duobus p̄mis fratrib;̄
claruit. noe post diluuiū cū de archa
fuis;̄ egressus hostias deo legitur im-
molasse. De qua re in p̄cedentib;̄ li-
bris iam diximus nō ob aliud demo-
nes arrogātes sibi diuinitatē deosq;
se credi cupientes sibi expetere sacri-
ficiū. et gaudē huiusmodi honorib;̄:
nisi quia verū sacrificiū vero deo deberi
sciūt. **Capitulū xvij.**

Quoniam ergo esset adam utriusq;
generis pater id est et cuius se-
ries ad terrenā et cuius series ad ce-
lestē p̄tinet ciuitatē: occiso abel atq;
in eius interfectōe om̄mendato mira-
bili sacramento: facti sūt duo patres
singulor;̄ generū cam̄ et seth: in quo-
rū filiis quos om̄memorari oportebat.
duarū istar;̄ ciuitatū in genere mor-
taliū euidentius indicia clarē cepit.
Cam̄ quippe genuit enoch in cuius no-
m̄me condidit ciuitatē terrenā. scili-
cet non p̄grinantē in hoc mūdo: sed
in eius tēporali pace ac felicitate qui-
escentē. **C**am̄ aut interpretatur posses-

102
sio. **S**unde dictū est q̄n natus est. siue
a patre. siue a matre eius. **A**d quisiui
hominē p̄ deū. **E**noch enī interpretatur
dedicacō. **H**ic enī terrena ciuitas des-
dicatur vbi conditur quom̄a hic ha-
bet eū quē intēdit et appetit finē. **S**ors
ro ille seth resurrectio interpretatur: et
enos filius eius interpretat̄ homo: nō
sicut adā. **E**t ip̄m enī nomē hō interp̄-
tatur: sed om̄mune esse p̄hibetur in illa
lingua id est hebreā masculo et femie.
Nam sic de illo scriptū est. **M**asculū et
femina;̄ fecit illos: et b̄ndixit illos: et
cognominauit nomē eor;̄ adā. **S**i
non ambigitur sic appellatā fuisse fe-
minā euam p̄prio nom̄e. ut tam adā
q̄d interpretatur homo nomē esset am-
borū. **E**nos aut sic interpretatur homo
ut hoc nō posse feminā nūcupare p̄tū
lingue illius asseuerent: tanq̄ filius
resurrectōis vbi nō nubent. nec vx-
ores ducent. **N**on enī erit ibi genera-
cō: cum illuc perduxerit regeneracō.
Quare et hoc non incassum notan-
dū arbitror. q̄ in eis generatiomb;̄
que p̄pagantur ex illo qui est appella-
tus seth. cū genuisse filios filiasq; di-
catur: nulla ibi gemita noiatim femia
expressa est. **I**n hīs aut que p̄pagā-
tur ex cam̄. in ip̄o fine quousq; p̄ten-
dūt: nouissima femina gemita noia-
tur. **S**ic enī legitur. **M**athusael ge-
nuit lamech et sūp̄ sit sibi lamech vx-
ores duas: nomen vni ada: et nomen
sc̄de sella. **E**t peperit ada iaxel. **H**ic erat
pater habitantiū in tabernaculis pe-
cuarior;̄. **E**t nomē fratris eius tubal.
Hic fuit qui ostendit psalteriū et cis-
thara. **S**ella aut peperit et ip̄a tubalca-
im. et erat malleator et erarius eramē-
ti et ferri. **S**oror autē tubalcain noe
ma. **D**ucisq; porrecte sūt generacō-
nes ex cam̄. que sunt om̄es ab adam
octo annumerato ip̄o adā vij scilicet
usq; ad lamech qui duarum maritus

vxorū fuit. et octaua est generacō in
 filijs eius in quibus commemoratur et
 femia. vbi elegāter significatū ē ter-
 renā ciuitatē usq; i finē carnales ha-
 biturā generacōnes. que mariū et fe-
 mmarū conuētione pueniūt. vnde et
 ipse qd pter euam nusq; repitur ante
 diluuium nominib; ppris expmūtur
 vxores illius hoīs q noiat hic nouis-
 simus p̄r. Sicut autē cam qd interpretat
 possessio. terrene oditor ciuitatis. fili-
 us eius i cuius noie odita est enoch
 qd interpretat dedicacō. indicat istā ci-
 uitatē a iuciu et finē habere terrenū.
 vbi nichil speratur amplius q̄ in hoc
 seculo cerni potest: ita seth qd interp̄-
 tatur resurrectio cum sit generacōnū
 seorsū commemorataz. pater. qd de filio
 eius sacra hic historia dicat intuen-
 dum est. ¶ Ca. xviii.

Et seth inquit natus est filius. et
 uocauit nomē eius enos. Hic
 sperauit inuocare nomē dñi dei. Nemo
 pe clamat attestatio veritatis. In spe
 igitur uiuit homo filius resurrectōis.
 in spe uiuit q̄ diu pegrinat hic ciui-
 tas dei que gignitur ex fide resurre-
 ctionis cristi. Ex duobus namq; il-
 lis hominibus abel quod interpreta-
 tur luctus. et eius fratre seth quod in-
 terpretatur resurrectō. mors xpi et vi-
 ra eius ex mortuis figuratur. Ex qua
 fide gignit hic ciuitas dei id ē homo
 qui sperauit inuocare nomen dñi dei.
 Spe enī salui facti sumus ait aposto-
 lus. Spes autē q̄ videtur nō ē spes. Qd
 enī videt quis. quid sperat? Si autē
 qd nō videmus speramus: p̄ patiens-
 tiā expectamus. Nā quis vacare hoc
 existimet ab altitudine sacramentis
 Nūquid enī abel nō sperauit inuoca-
 re nomē dñi dei: cuius sacrificiū scrip-
 tura tā acceptū deo fuisse commemorat
 Nūquid ipse seth nō sperauit inuocare
 nomē dñi dei: de quo dictū est. suscita

uit enī michi deus semē aliud p̄ abel
 Cur ergo huic pprie tribuit qd pio-
 rū omnū intelligitur esse omne: nisi
 quia oportebat in eo qui de patre ge-
 neracōnū in meliore partē. hoc est su-
 perne ciuitatis sepataz p̄mus ome-
 moratur exortus. p̄figurari hominem
 id est hominē societate que nō scdm ho-
 minē in re terrene felicitatis sed scdm
 deū uiuit in spe felicitatis eterne: Nec
 dictū est. hic sperauit i deū. aut hic in-
 uocauit nomē dñi dei. s; sperauit in q̄
 inuocare nomē dñi dei. Quid sibi hoc
 vult sperauit inuocare: nisi quia pp̄-
 tia est exorturū pplm q̄ scdm electōne
 gratie inuocaret nomē dñi dei: Hoc
 est qd p̄ aliū p̄xtā dictū. ap̄stolus
 de hoc populo intelligit ad dei gratiā
 ptinente. Et erit omnis quicūq; inuoca-
 uerit nomē dñi: saluus erit. Hoc ipm
 enī qd dicitur. et noiauit nomen eius
 enos qd interpretatur homo. ac deim de
 additur. hic sperauit inuocare nomē
 dñi dei. satis ostenditur q̄ nō in seipso
 spem ponē debeat homo. Maledictus
 enī omnis sicut alibi legit. qui spem
 suā ponit in hoīe. ac p̄ hoc in se: ut sit
 ciuis alterius ciuitatis. que nō scdm
 filiū cam dedicatur hoc tempore id est
 mortalis huius seculi labete transcur-
 su. sed illa immortalitate beatitudinis
 sempiternae. ¶ Ca. xix.

Nam et ista ppago cuius est pa-
 ter seth. in ea generacōne ha-
 bet nomē dedicationis que septima ē
 ex adam annumerato adā. septimus
 enī ab illo natus est enoch qd interp̄-
 tatur dedicatio sed ipse est translatus
 quoniā placuit deo. et in signi nume-
 ro in ordīe generacōnū. quo sabba-
 tum consecratū est. septimo scilicet ab
 adam. Ab ipso enī patre istaz gene-
 racōnum que discernūtur a ppagine
 cam id est a seth sextus est: quoto die
 factus ē homo: et osūmauit deus oīa

Sed huius enoch translacō nostre
 dedicōnis ē p̄figurata dilacō. Que
 quidē iam facta est in xp̄o capite n̄ro:
 qui sic resurrexit ut nō moriatur vltē-
 rius: sed etiā ip̄e trāslatus est. Restat
 aut̄ altera dedicatio vniuerse domus
 cuius ip̄e xp̄us est fundamentū: que
 differtur in finē: quādo erit omniū re-
 surrectio nō morituroꝝ āplius. Si-
 ue aut̄ domus dei dicatur. siue templū
 dei. siue ciuitas dei. id ip̄m est. nec ab-
 horret a latini eloqui cōsuetudinē. Nā
 et virgilius impiofissimā ciuitatē do-
 mū appellat asaraci. romanos volēs
 intelligi. qui de asaraco per troianos
 originē ducunt: et domū enee eosdem
 sp̄os. quia eo duce troiam cū italiā
 venissent: ab eis cōdita ē roma. Imit-
 tatus nāq; est poeta ille sacras literas
 in quib; dicitur domus iacob tam in-
 gens populus hebreorū. ¶ Ca. xxj.
Dicit aliquis. Si hoc intēdebat
 scriptor huius historie in cōme-
 morandis generacōib; ex adam p̄
 filium eius seth ut p̄ illas pueniret ad
 noe sub quo factū est diluuiū a quo
 rursus contexeretur ordo nascentium
 quo pueniret ad abrahā. a quo ma-
 theus euāgelista incipit generacōes
 quibus ad xp̄m puenit eternū regē
 ciuitatis dei: quid intēdebat in gene-
 racōib; ex cam. et quo eas pducere
 volebat? Respondetur. usq; ad dilu-
 uiū quo totū genus illud terrene ciui-
 tatis absumptū est: repatum ex filijs
 noe. Neq; enī deesse poterit hec terre-
 na ciuitas societasq; hoīm sc̄dm hoīez
 vuentū. usq; ad huius seculi finem.
 De quo dñs ait. Filij huius seculi ge-
 nerant et generantur. Ciuitatem vero
 dei pegrinantē in hoc seculo regene-
 racō pducit ad alterū seculū: cuius fi-
 lij nec generant. nec generantur. Dic
 ergo generari generatē ciuitati vtri-
 q; cōmune est: quāuis dei ciuitas habe-

at etiā hic multa milia ciuiū que ab
 ope generandi se abstineāt: sed ha-
 bet etiā illa ex imitacōne quadā licet
 errantiū. Ad eam nāq; p̄tinent etiam
 qui deuiantes a fide diuersas hereses
 condiderūt. Sc̄dm hoīez quippe vi-
 uūt: nō sc̄dm deū. Et in dōꝝ gymno-
 pbiste qui nudi p̄hibentur philoso-
 phari in solitudinib; in die ciues eius
 sūt: et a generādo se cohibent. Nō est
 enī hoc bonū: nisi cū sit sc̄dm fidē sūm-
 mi boni qui deus est. Hoc tñ nemo fecit:
 se ante diluuiū repitit: qñ quidē etiā
 ip̄e enoch septimus ab adā qui trāsl-
 atus fertur esse nō mortuus. genuit
 filios et filias antequā transferretur
 in quibus fuit mathusalā: p̄ quē ge-
 neracōnū ordo memorādaꝝ trānscur-
 rit. Cur ergo tanta pauetas succes-
 sionū commemoratur in generacōni-
 bus ex cam. si eas usq; ad diluuium
 perducī oportebat: nec erat diurna
 etas p̄ueniēs p̄bertatē que centū vel
 amplius annos vacaret a fetib;? Nā
 si non intēdebat auctor libri huius
 aliquē ad quem necessario pduceret
 seriē generacōnū sicut in illis qui in-
 ueniūt de semine seth intēdebat p̄-
 uenire ad noe a quo rursus ordo ne-
 cessarius seq̄retur. quid opus erat p̄-
 terminare primogenitos filios ut p̄-
 ueniret ad lamech in cuius filijs fi-
 nitur illa onexio. octaua generacōne
 sc̄licet ex adā. septima ex cam. quā
 si esset inde aliquid deinceps onectē
 dū vnde pueniret vel ad israeliticū
 populū in quo celesti ciuitati etiā ter-
 rena iherusalē figurā p̄beticā p̄buit.
 vel ad xp̄m sc̄dm carnē qui ē sup̄ oīa
 deus b̄ndictus in secula. sup̄ne iheru-
 salē fabricator atq; regeneratoꝝ: cum
 tota p̄ gemēs cam sit in diluuiō dele-
 ta. vnde videri potest in eodē ordi-
 ne generacōnum p̄mogemitos fuisse
 commemoratos. Cur ergo tā pauci sūt

Non enim usque ad diluuium tot esse non potuerunt. non vacantibus usque ad centenariam pubertatem patribus ab officio generandi. si non erat tunc proportio longevitatis illius etiam sera pubertas. **S**ed enim per eque triginta annorum fuerunt cum filios generare ceperunt. octies tricesimum quatuordecim sunt generationes cum adam et cum eis quos genuit lamech ducenti et xl. sunt anni. **N**um itaque toto deinde tempore usque ad diluuium non generaverunt? Quia tandem causa qui hoc scripsit. generationes commemorare noluit que secuntur. **N**am ex adam usque ad diluuium computantur anni secundum codices nostros duo milia ducentis sexaginta duo. secundum hebreos autem millesexcentis quinque et sexaginta sex. **S**ed ergo istum numerum minorem credamus esse veriorum. de millesexcentis quinque et sexaginta sex annis. ducenti. xl. detrahantur: nunquid credibile est. per mille quadringentos et quod excurrit annos qui restant usque ad diluuium. per geminam cam generationibus vacari potuisse? **S**ed qui ex hoc movetur meminit cum quereretur quomodo credendum sit antiquos illos homines per tam multos annos a gignendis filiis cessare potuisse. duobus modis istam solutam esse questionem: aut de sera pubertate proportione tam longevitate: aut de filiis qui commemorantur in generationibus quod non fuerint primogeniti: sed hi per quos ad eum quem intendebat auctor libri poterat perveniri: sicut ad noe in generationibus seth. **P**roinde in generationibus cam si non occurrit qui deberet intendi ad quem permissis primogenitis per eos qui commemorati sunt perveniri oportebat. sera pubertas intelligenda restabit. ut aliquando post centum annos puberes abilesque ad gignendum facti fuerint. ut ordo generationum per primogenitos curreret usque ad diluuium ad numerum annorum tate quantitas

occurreret. **Q**uamvis fieri possit. ut propter aliquam secretiorum causarum que me latet usque ad lamech et eius filios generationum perveniente contextu commendaretur hec civitas quam dicimus esse terrenam ac deinde cessaret scriptor libri commemorare ceteras. que ad diluuium esse poterunt. **P**otest et illa esse causa cur non ordo generationum per primogenitos duceretur. ut necesse non sit in illis hominibus tam seram credere pubertatem quod scilicet eadem civitas quam cam in nomine enoch filij sui condidit longe lateque regnare potuerit. et reges habere non simul plures sed suis et antibus singulos quos genuissent sibi successuros quod cumque regnassent. **H**orum regum primus esse potuit ipse cam. secundus filius eius enoch. in cuius nomine ubi regnaret condita est civitas. tertius yrad quem genuit enoch. quartus mathusael quem genuit yrad. quintus mathusael quem genuit mathusael. **S**extus lamech quem genuit mathusael qui est. vii. ad adam per cam. **N**on autem erat obsequens ut primogeniti in regnum regnantibus succederent patribus. sed quos regnandi meritum propter virtutem terrene vtilem civitati. vel fors aliqua reperiret. vel ille potissimum succederet patri hereditario quodam iure regnandi quem per ceteris filiis dilexisset. **P**otuit autem vivere adhuc lamech atque regnante fieri diluuium. ut ipsum cum alijs omnibus hominibus exceptis qui in archa fuerunt quem perderet inveniunt. **R**egum enim mirandum est si varia quantitate numero sitis annorum interposita per tam longam etatem ab adam usque ad diluuium non equalis numerus generationes habuit utraque per geminos. sed per cam septem. per seth autem decem. **S**eptimus enim ut iam dixi ab adam lamech. decimus noe. et ideo non unus filius lamech. sicut in ceteris superius. sed plures commemorati sunt. quia incertum erat

quis ei fuisse mortuo successurus. si re-
gnandi tempus inter ipsum et diluuium re-
manisset. **S**ed quo quomodo se habeat si-
ue per primo genitos siue per reges ex ca-
m generationum ordo decurrens illud
michi nullo pacto pretereundum silen-
tio videtur. quod cum lamech septimus ab
adam fuisse inuentus tot eius adnume-
rati sunt filii. donec vndenarius nume-
rus impleretur. quo significatur pec-
catum. **A**dduntur enim tres filii. et vna filia
Vxores autem aliud possunt significare.
non hoc quod nunc commendandum videtur.
Tunc enim de generationibus lo-
quimur: ille vero vnde sunt gente ta-
citu est. **O**mni ergo lex denario nume-
ro predicatur. vnde est memorabilis
ille decalogus: perfecto numerus vnde
denarius. quoniam transgreditur denarium trans-
gressionem legis. ac per hoc peccatum signifi-
cat. **H**inc est quod in tabernaculo testi-
monij quod erat in itinere populi dei. ve-
lut templum ambulatorium. vndecim ve-
la cilicina fieri precepta sunt. **I**n cilicio
quippe recordatio est peccatorum. propter
edos ad sinistram futuros quia confite-
tes in cilicio prosternimur tanquam dice-
tes quod in psalmo scriptum est. et peccatum
meum ante me est semper. **P**ro gemis
ergo ex adam per carnem sceleratum vnde-
nario numero finitur. quo peccatum si-
gnificatur. et ipse numerus femina clau-
ditur a quo sexu incipit factum est peccatum.
per quod omnes morimur. **C**ommissum
est autem ut et voluptas carnis que spi-
ritui resisteret. sequeretur. **N**am et ipsa
filia lamech nomine voluptas interp-
tatur. **P**er seth autem ab adam usque ad
noe denarius insinuat legitimus nu-
merus: cui noe tres adiciunt filii. vnde
vno lapsu duo benedicuntur a patre. ut re-
moto et probato per beatos filios ad nume-
rum adduntur: etiam duodenarius numerus
inuenitur: qui et in patriarcharum et in
apostolorum numero insignis est propter

septenarii partes. altera per alteram multi-
plicatas. **N**am ter quaterni vel qua-
ter termini ipsam faciunt. **H**inc ita se habe-
tibus video considerandum et omemo-
randum ista vtrique per gemas que distin-
ctis generationibus duas insinuat ci-
uitates. vnam terrigenarum. alteram re-
generatorum. quod postea sic commixta
fuerit atque confusa ut vniuersum genus
humanum exceptis octo hominibus di-
luuiio perire mereretur. **V** Ca. xxi.

Primo autem intuentum est quemad-
modum cum ex carnem generationes
enumerentur. commemorato ante ceteros
posteriores eius illo in cuius nomine odi-
ta est ciuitas id est enoch. contexti sunt
ceteri usque ad illum finem de quo locutus
sum: donec illud genus atque illa vni-
uersa pro pago diluuiio deleteretur. **C**um
vero filius seth vnus commemoratus fu-
isset enos. non dum usque ad diluuium ad-
ditis ceteris articulis quidem interpo-
nitur et dicitur. hic liber natiuitatis ho-
minum. qua die fecit deus adam ad ima-
ginem dei fecit illum. masculum et feminam
fecit eos et benedixit illos. et cognomi-
nauit nomen eorum adam. qua die fe-
cit illos. **Q**uod michi videtur ad hoc
interpositum ut hinc rursus inciperet ab
ipso adam dinumeratione temporum. qua
noluit facere qui hoc scripsit in ciui-
tate terrena. tanquam deus eam sic ome-
moraret ut non oporteret. **S**ed quare
hinc reditur ad istam recapitulationem
postea quam commemoratus est filius seth
homo qui sperauit in uocatione nominis domini dei:
nisi quod sic oportebat istas duas pro-
ponere ciuitates. vnam per homicidium usque
ad homicidium. **N**am et lamech duabus
uxoribus suis sese prostrasse homicidium
confiteatur: alteram per eum qui sperauit in-
uocare nomen domini dei. **H**oc est quippe
in hoc mundo peregrinationis ciuitatis dei
totum atque summum in hac mortalitate ne-
gocium quod per vnum hominem quem sane

occuli resurrectio genuit omēdandū
fuit. **N**ō quippe ille vnus totius sup-
ne ciuitatis est vnitās. non dū quidē
cōpleta. sed pmissa ista pplexica pfi-
guracōne oplenda. **F**ilius ergo cum
hoc ē filius possessiomis. cuius nisi ter-
rene habeat nomē in ciuitate terrena
q; in eius noie condita est. **D**e his ē
enī: de quibus cantatur in psalmo. **I**n-
uocabūt nomina eorū in terris iporū.
propter quod sequitur eos quod in
alio psalmo scriptū est. **D**ñe in ciuita-
te tua imaginē eorū ad nichilū redi-
ges. **F**ilius autē scilicet. hoc est filius re-
surrectōis: speret inuocare nomen
domini dei. **E**am quippe societate ho-
minū pfiguratur que dicit. **E**go autē sicut
olua fructifera in domo dei: speraui in
misericordia dei. **V**anas autē glori-
as famosi in terra nois nō requirant.
Beatus est enī vir cuius ē nomē dñi
spes eius: et nō respexit in vanitates
et insanas falsas. **P**ositis itaq; dua-
bus ciuitatib; vna in rebus seculi.
altera in spe dei: tāquā ex cōmuni que
apta est in adamianua mortalitatis
egressis ut procuriāt et excurrāt ad
discretos ppios ac debitos fines in-
cipit dīnumeracō temporū. i qua talie
generacōes adiciuntur facta recapitu-
lacōne ex adam ex cuius origine dās
nata. veluti massa vna melte dānacō-
ni tradita. fecit deus in cōtumeliā alia
vasa ire. alia in honorē vasa misericor-
die: illis reddēs quod debetur i pena
istis donans qd nō debetur in gra: ut
ex ipa enī cōparacōe vālorū ire sup-
na ciuitas discat q; pegrinatur in ter-
ris nō fidere libertate arbitrij sui. sed
speret inuocare nomen dñi dei: qm vo-
lūtas in natura que facta est bona a
deo bono. sed mutabilis ab immuta-
bili. quia ex nichilo: et a bono potest
declinare ut faciat malū. qd fit libero
arbitrio: et a malo ut faciat bonū: qd

nō fit sine dño adiutorio. **Ca. xxij.**
Hoc itaq; libero volūtatē arbi-
trio genere humano progre-
diente atq; crescente. facta est pmix-
tio qmiquitate picipata quedā vtri-
usq; ofusio ciuitatis. qd malum a sexu
femineo causam rursus inuenit: nō q;
dem illo modo quo ab inicio. **N**ō enī
cuiusquā enī tūc fallacia seducte ille
femine psuaserūt peccatū viris: sed ab
inico que prauis morib; fuerāt in ter-
rena ciuitate id est in terrenarū socie-
tate. amate sūt a filiis dei. ciuib; scilicet
pegrinantis in hoc seculo alterius
ciuitatis. ppter pulchritudinē corpis
qd bonū dei donū quidē est: sed ppre-
rea id largitur enī malis: ne magnū
bonum vdeatur bonis. **D**eserto itaq;
bono magno et bonorū ppio lapsus
est factus ad bonū minimū nō bonis
propriū. sed bonis malisq; cōmune:
ac sic filij dei. filiarū hoim amore sunt
capti: atq; ut eis diuigib; fruerentur:
in mores societatis terrigine de fluxe-
rūt: destra pietate quā in sancta socie-
tate seruabāt. **S**icut enī corpis pul-
chritudo a deo quidē factū. sed tem-
pale. carnale infirmū bonū. male ama-
tur postposito deo eterno. mterno. sem-
piterno bono quemadmodum iusti-
cia deserta et aurum amatur ab aua-
ris. nullo peccato auri. sed hominum:
ita se habet omnis creatura. **C**um
enim bona sit: et bene amari pōt et ma-
le. bene scilicet ordīe custodito: ma-
le autē ordīe p̄turbato. **Q**d in laude
quadaz cerei breuiter verbis dixi.
Hec tua sūt. bona sunt quia tu bonus
ista creasti. **N**il nostruz est in eis. nisi
q; peccamus amātes. **O**rdīe negle-
cto p te. qd conditur abste. **C**reator
autē si veraciter ametur. hoc est si ipse
nō aliud p illo quod nō est ipse ame-
tur. male amari nō potest. **N**am et ipse
amor ordīate amāduus est quo bene

amatur quod amandum est: ut sit in nobis
virtus qua vivitur bene. Unde michi
videtur quod diffinitio brevis et vera vir-
tutis. ordo est amoris propter quod in san-
cto cantico cantorum cantat sponsa christi.
ciuitas dei. Ordinate in me caritate.
Huius igitur caritatis. hoc est dilectio-
nis et amoris ordine perturbato. deum fi-
lij dei neglexerunt: et filias hominum dilexe-
runt. Quibus duobus nominibus satis ci-
uitas utraque discernitur. Neque enim et il-
li non erant filij hominum per naturam: sed ali-
ud nomen ceperat habere per gratiam. Nam
in eadem scriptura ubi dicti sunt dilexerunt
se filias hominum filij dei. idem dicti sunt
etiam angeli dei. Unde illos multi pu-
tant non homines esse. sed angelos.

Quam questionem ¶ Ca. xxiiij.
nos transcurramus commemoratam in
tercio huius operis libro reliquimus
insolutam. Vtrum possint angeli cum spi-
ritibus sint corporaliter coire cum feminis.
Scriptum est enim. Qui facit angelos
suos spiritibus id est eos qui natura spi-
ritus sunt facit esse angelos suos in-
iungendo eis officium nunciandi. Qui
enim grece dicitur angelos. quod nomen lati-
na declinatione angelus prohibet. latina
lingua nuncius interpretatur. Vtrum
eorum corpora consequatur adiuverit di-
cendo et ministros suos igne ardere
tem. an quod caritate tanquam igne spiritu-
ali feruere debeant ministri eius. am-
biguum est: tamen apparuisse hominibus
angelos in talibus corporibus quod non so-
lum videri. verum etiam tangi possunt. eadem
verissima scriptura testatur. Et quo-
niam creberrima fama est. multique se-
expertos. vel ab eis qui experti essent. de
quorum si de dubitandum non esset audisse
confirmat. siluanos et faunos. quos
vulgo incubos vocant improbos se-
pe extitisse mulieribus. et earum appetisse
ac pegisse concubinum. et quosdam demo-
nes quos dufios galli nuncupant. affi-

due hanc immunditiam et temptare et
efficere. plures talesque asseuerant. ut
hoc negare impudencie videatur. Non
hic aliquid audeo diffinire vtrum ali-
qui spiritus elementum aereo corporati. nam
hoc elementum etiam cum agitur flabello
sensu corporis tactuque sentitur. possunt
hanc partem libidine. ut quomodo possunt
sentientibus feminis misceantur. De
tamen angelos sanctos nullo modo
illo tempore sic labi potuisse credide-
rim. nec de hijs dixisse apostolum per nu-
si enim deus angelis peccatis non pe-
perat. sed carceribus caliginis inferi
retrudens tradidit in iudicio puniendos
reseruari. sed potius de illis qui primus
apostatantes a deo cum diabolo suo prin-
cipe ceciderunt qui primus hominem primus
diuina serpentina fraude deiecit. Ange-
los autem fuisse etiam dei homines nuncu-
patos eadem scriptura sancta locuple-
tissima testis est. Nam et de iohanne
scriptum est. Ecce mitto angelum meum
ante faciem tuam qui preparabit viam tu-
am. Et malachias propheta propria qua-
dam id est sibi proprie imparata grana
dictus est angelus. Verum hoc mouet
quosdam ex illis qui dicti sunt angeli
dei. et ex mulieribus quas amauerunt.
non quasi homines generis nostri. si gi-
gantes legimus esse natos. quasi ve-
ro corpora hominum modum nostrum longe ex-
cedentia. quod etiam supra commemoravi. non
etiam nostris temporibus nata sunt. Nonne
ante paucos annos cum romane urbis
quod a gothis factum est. appropinquaret
ex adu. rome fuit femina cum suo patre
et sua matre. que corpore quodammodo
giganteo longe ceteris premineret.
Ad quam visendam mirabilis fiebat
usquequaque concursus. Et hoc erat maxi-
me admirationi quod ambo parentes
eius nec saltim tam longi homines erant
quales longissimos videre consueui-
mus. Potuerunt ergo gigantes nasci.

et priusquam filij dei qui et angeli dei dicti sunt. filiabus hominum hoc est secundum hominem vitam miscerentur. filij scilicet seth filiabus cam. Nam et canonica scriptura sic loquitur. in quo libro hec legitur. cuius verba ista sunt. Et factum est postquam ceperunt homines mulier fieri super terram. et filie nate sunt illis. videntes angeli dei filias hominum. quia bone sunt sumptulerunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant. Et dixit dominus deus. Non permanebit spiritus meus in hominibus hijs in eternum. propter quod caro sunt. Erunt autem dies eorum centum viginti anni. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Et post illud. cum intrarent filij dei ad filias hominum. et generabant sibi illi erant gigantes a seculo homines novian. Hec libri verba divini satis indicant iam illis diebus fuisse gigantes super terram quam filij dei acceperunt uxores filias hominum cum eas amaret bonas id est pulchras. Consuetudo quippe scripturae huius est. etiam speciosos corpore bonos vocare. Sed et postquam hoc factum est. nati sunt gigantes. Sic enim ait. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Et post illud. cum intraret filij dei ad filias hominum. Ergo et ante in illis diebus. et post illud. Quod autem ait. et generabant sibi. ibi satis ostendit quod prius antequam sic caderet filij dei. deo generabant non sibi. id est non dominare libidine coeundi sed serviente officio propagandi. non familiam suam sed civem civitatis dei. quibus annuarent tanquam angeli dei ut ponerent in deo spem suam filios illius qui natus est de seth filius resurrectionis. et sperant invocare nomen domini. In qua spe essent cum suis posteris coheredes eternorum bonorum. et sub deo patre fratres filiorum. Non autem illos ita fuisse angelos dei ut homines non essent sicut quidam putant: sed homines proculdubio fuisse scripturae

vera ipsa sine ulla ambiguitate declarat. Cum enim premissum esset quod videntes angeli dei filias hominum quia bone sunt. sumptulerunt sibi uxores ex omnibus quas elegerunt. mox adiunctum est. Et dixit dominus deus. Non permanebit spiritus meus in hominibus hijs in eternum. propter quod caro sunt. Spiritu dei quippe fuerant facti angeli dei: et filij dei: sed declinaverunt ad inferiora. dicuntur homines nomine nature. non gratie. Dicuntur et caro. desertores spiritus. et deserendo deserti. Et. lxx. quidem interpretes et angelos dei dixerunt istos et filios dei. quod quidam non omnes codices habent. nam quidem nisi filios dei. non habent. Aquila autem quem interpretem iudei ceteris anteposuit. non angelos dei nec filios dei sed filios deorum interpretatus est. Verum quod autem verum est. Nam et filij dei erant. sibi quo patre suorum patrum etiam fratres erant et filij deorum. quoniam a deo gemiti erant. cum quibus et ipsi dei erant: iuxta illud psalmi. Ego dixi dei estis: et filij excelsi omnes. Merito enim creditur septuaginta interpretes accepisse prophetiam spiritu: ut si quid eius auctoritate mutaret atque aliter quam erat quod interpretabatur diceret: neque hoc divinitus dictum esse dubitaret. Quamvis in hebreo hoc esse prohibeat ambiguum. ut et filij dei et filij deorum possent interpretari. Omittamus igitur eorum scripturarum fabulas que apocryphe nuncupantur: eo quod earum occulta origo non claruit patribus. a quibus usque ad nos auctoritas veracium scripturarum certissima et notissima successione pervenit. In hijs autem apocryphis. et si invenitur aliqua veritas: tamen propter multa falsa nulla est canonica auctoritas. Scripsisse quidem nonnulla divina illum enoch septimum ab adam negare non possumus cum hoc in epistola canonica iudas apostolus dicat: sed non frustra non sunt

temptare
venerunt. ut
deum. No
vra ale
capas na
et habillo
ur possunt
no possunt
ceantur. di
nullo modo
se credit
Soli pri
no no pe
nis inferi
punicos
s qua ym
suo pro
omne p
vrat. Ange
mies m
vrat. lo
de iob
gru m
bi nam
pna que
vra grana
i hoc moue
sunt angeli
s amaverunt
s nostri. s
ans. quare
estuloge
memorau
era sint. No
romane vrb
prip: m
cu suo patre
quod modo
pomeret
bilis habet
e erat ma
o parcom
hoies erant
dere o lueu
gians nalo

In eo canone scripturarum qui seruabatur
 in templo hebrei populi succeden-
 tium diligentia sacerdotum. nisi que ab an-
 tiquitate suscepte fidei iudicata sunt:
 nec utrum hee essent que ille scripserat
 poterat inueniri. non talibus preferentibus
 qui ea per serie successionis repirentur
 rite seruasse. Unde illa que sub eius
 nomine preferuntur. et continent istas de gi-
 gantibus fabulas. que non habuerunt
 homines patres recte a prudentibus ius-
 dicantur non ipsius esse credenda: sicut
 multa sub nominibus et aliorum prophetarum
 et recentiora sub nominibus apostolorum
 ab hereticis preferuntur: que omnia nomine
 prophetarum ab auctoritate canonica
 diligenti examinatione remota sunt.
 Igitur secundum scripturas canonicas. he-
 breas. atque christianas. multos gigantes
 ante diluuium fuisse non dubium est. et
 hos fuisse ciues terrigenae societatis
 hominum. Dei autem filios qui secundum carnem de
 seth propagati sunt in hanc societatem
 deserta iusticia declinasse. Nec miran-
 dum est que etiam de ipsis gigantes nasci
 potuerunt. Neque enim omnes gigantes. sed
 magis utique multi tunc fuerunt. quam post
 diluuium temporibus ceteris. Quos propter
 rea creare placuit creatori. ut etiam
 hinc ostenderetur non solum pulchritu-
 dines. verum etiam magnitudines. et for-
 titudines corporum non magnipendendas
 esse sapientium: qui spiritualibus atque
 immortalibus longe melioribus atque fir-
 mioribus et bonorum propriis. non bonorum
 malorumque communibus beatificatur bonis.
 Quam rem alius propheta commendans ait.
 Ibi fuerunt gigantes illi nominati. qui ab
 initio fuerunt saturosi. scientes plium.
 Non hos elegit dominus. nec viam scientie
 dedit illis. sed interierunt: quia non ha-
 buerunt sapientiam: perierunt propter inco-
 sideratiam. ¶ Ca. xx. iij.

Quod autem dixit deus. erunt dies
 eorum centumviginti anni. non sic

accipiendum est. quasi pronuntiatum sit post
 hec homines centumviginti annos viuendo
 non transgredi: cum et post diluuium etiam
 quingentos excessisse inueniamus. Sed
 intelligendum est hoc deum dixisse. cum
 circa finem quingentorum annorum esse noe
 id est quadringentes octoginta vite
 annos ageret. quos more suo scrip-
 tura quingentos vocat. nomine totius
 maximam partem plerumque significat: sex-
 centesimo anno quippe vite noe. secundo
 mense factum est diluuium: ac sic centum-
 viginti anni predicti sunt futuri vite ho-
 minum piturozum quibus transactis dilu-
 uio delerentur. Nec frustra creditur
 sic factum esse diluuium. iam non inuentis
 in terra qui non erant digni tali morte
 defungi qua in impios vindicatum est.
 non quo quicquam bonis quandoque mori-
 turis tale genus mortis faciat. que ali-
 quid eis possit obesse post mortem. Ve-
 rum tamen nullus eorum diluuium mortuus
 est. quos de semine seth propagatos
 sancta scriptura commemorat. Sic autem
 diuinitus diluuii causa narratur. Vi-
 dens inquit dominus deus quia multiplica-
 te sunt malicie hominum super terram. et vnus-
 quisque cogitat in corde suo diligen-
 ter super maligna. omnes dies: et cogi-
 tauit deus quia fecit hominem super ter-
 ram: et recogitauit et dixit deus. De-
 leam hominem quem feci a facie terre ab
 homine usque ad pecus: et a reptantibus usque
 ad volatilia celi: quia iratus sum. quon-
 iam feci eos. ¶ Ca. xx. v.

Ira dei non perturbatio animi eius
 est. sed iudicium quo irrogatur
 pena peccato. Cogitatio vero eius. et
 cogitatio mutandarum rerum est immu-
 tabilis ratio. Neque enim sicut hominem
 ita deum cuiusque facti sui permitet: cuius
 est de omnibus omnino rebus tam fixa
 sententia: quam certa presentia. Sed si non
 utatur scriptura talibus verbis: non se
 quodammodo familiaris insinuabit

omni generi hominū quibz vult esse
consultus: ut et p̄tereant sup̄bientes. et
excitet negligentes. et exerceat ques-
rentes. et alat intelligētes. Quod nō
faceret si nō p̄us inclinaēt. et quodā-
modo descenderet ad iacētes. Quod
aut etiā interitū omniū animalū ter-
renorū volatiliūqz denūciat: magnitu-
dinē future cladis effatur: nō animā-
tibus rationis expertibus. tanquā et
ip̄a peccauerit mimat̄ exiciū. **Ca. xxvi**

Nam vero q̄ nō e homini iusto. et
sicut de illo scriptura veridica lo-
quitur in sua generacōne p̄fecto. nō
vtiqz sicut p̄ficiendi sūt ciues ciuitatis
dei in illa immortalitate qua equabū-
tur angelis dei. sed sicut esse possunt
in hac p̄grinacōne p̄fecto. impat̄ de-
us ut archā faciat. in qua cū suis id ē
uxore filijs. et nuribus. et cū animalibz
que ad illū ex dei p̄cepto in archa: in-
gressa sūt liberaretur a diluuij vasti-
tate. p̄culdubio figura est p̄grinā-
tis in hoc seculo ciuitatis dei: hoc ē ec-
clesie que fit salua p̄ lignū in quo pe-
pendit mediator dei et hoim: hō xp̄us
ihesus. Nam et mensura ip̄a longitu-
dinis altitudinis latitudinisqz eius si-
gnificat corpus hūanū in cuius verita-
te ad hoies p̄nūciatus ē vēturus. et ve-
nit. Hūani quippe corp̄is longitudo a
vertice usqz ad v̄stigia sexies tantuz
habet q̄ latitudo q̄ est ab vno latere
ad alteruz latus: et decies tantū q̄ al-
titudo: cuius altitudinis mensura est
in latere a dorso ad ventrem: velut si
iacentem hominem metiaris sup̄inuz
seu p̄num: sexies tm̄ longus. est a ca-
pite ad pedes. q̄ latus a dextra in fi-
mistrā. vel a sinistra in dexterā: et decies
q̄ altus a terra. Vnde facta ē archa
trecentoz in longitudine cubitoz: et
quinquaginta in latitudine: et trigim-
ta in altitudine. Et quod ostiū acce-
pit in latere: p̄fecto illud est vulnus

q̄n latus est crucifixi lancea p̄foratus.
Hac quippe ad diluuiū vementes in-
grediūtur: quia inde sacramenta ma-
narūt quibus credētes imitantur. Et
q̄d de lignis quadratis fieri iubetur:
vndiqz stabilē vitā sanctorū signifi-
cat. Quacūqz enī verteris quadratum
stabit. Et cetera que in eiusdez archē
constructōe dicūtur: et ecclesiasticas
rū signa sūt rerū. Sed ea nūc p̄sequi
longū est: et hoc iam fecimus in ope-
quod aduersus faustu: manichum
scripsimus: negantē in hebreoz libris
aliquid de xp̄o esse p̄phatum. Et fieri
quidē potest ut et nobis quispiā et al-
ius alio exponat hic aptius: dū ta-
men ea que dicūtur ad hanc de qua
loquimur dei ciuitatē in hoc seculo ma-
ligno tanquā in diluuiō p̄grinātem
omnia referantur: si ab eius sensu. qui
ista consēp̄xit. nō vult longe aberra-
re qui exponit. Exempli grā. velut si
quispiā quod hic sc̄ptū est inferiora
bicamerata et tricamerata facies ea.
non q̄ ego in illo opere dixi velit intel-
ligi. quia ex omnibz gentibz ecclesia
congregat̄. bicameratā dictā p̄pter
duo genera hoim circūcisionē scilicet
et ip̄ucū. quos apostolus et alio mō
dicit iudeos et grecos. Tricameratā
vero eo q̄ omnes gentes de tribus
filijs noe post diluuiū repate sunt: s̄
aliud dicat aliquis q̄d a fidei regula
nō sit alienū. Nam quomā non solas
in inferioribus mansiones habere ar-
chā voluit. verū etiā in superioribus et
hec dixit bicamerata: et in superioribus
superiorū. et hec appellauit tricamera-
ta: ut ab imo sursum versus tercia cons-
tet habitatio. Possunt hic intelligi
et tria illa q̄ omēdat apostolus. fides.
spes. caritas. Possunt etiā multo cō-
uenientius tres ille v̄bertates euan-
gelice. tricena sexagena. centena: ut
in infimo habitet pudiciā diuualis.

suprauidualis. atq; hac supior vir-
ginalis: et si quid aliud scdm fidē ci-
uitatis huius intelligi a dici p̄t. **H**ec
etiā de ceteris que hic exponēda sūt.
dixerim: quia et si non vno differūtur
modo: ad vnam tamē catholice fidei
concordiā reuocāda sūt. ¶ **Ca. xx vii.**

Non tamē quispiā putare debet.
aut frustra hęc esse conscripta.
aut tantūmō rerū gestarū veritatem.
nullis allegozicis significacōib; hic
esse querēdā: aut otrario hęc omnino
gesta non esse: sed solas esse verboꝝ
figuras. **A**ut quicquid illud est: ne-
quaquā ad p̄phiam ecclesie p̄tinere.
Quis enī m̄hi mente puerfus inaniter
scriptos esse contendat libros p̄ an-
nozū milia tanta religione. et tam or-
dinate successiōis obseruātia custo-
ditos. aut solas res gestas illic inu-
endas: vbi certe ut alia omittā. si nu-
merofitas animalium cogebat arche
tantā fieri magnitudinē immūda bi-
na. et munda septena intrōmitti ani-
malia: qđ cogebat cū equalis nume-
ri possent vtraq; seruari. **A**ut vero de-
us qui p̄pter genus repandū seruan-
da p̄cepit: eo modo illa quo m̄stitue-
rat restituere non valebat. **Q**ui vero
nō esse gesta. sed solas rerū significā-
darū figuras esse contēdūt: p̄imum
opm̄atur tam magnū fieri nō potuis-
se diluuiū. ut altissimos montes quā-
decim cubitis aqua crescendo transcē-
deret. propter olimpi verticē montis.
supra quē phibentur nubes nō posse
concreſcere: qđ tā sublime tā celuz sit
ut nō ibi sit aer iste crassior. vbi venti
nebule imbresq; gignūtur: nec atten-
dūt omniū elementozū crassissimam
teriā ibi esse potuisse. **A**n forte negāt
esse terrā verticē montis. **C**ur igitur
usq; ad illa celi spacia terris exaltari
licuisse. et aq̄s exaltari nō licuisse cō-
tēdūt: cū isti mensores et pensores ele-

mentozū aquas terris phibeāt supi-
ores atq; leuiiores. **Q**uid itaq; rōnis
afferūt. quare terra grauior et inferior
locū celi trāquillioris inuasit p̄ vo-
lumina tot annozū: et aqua leuior ac
supior p̄missa non sit hoc facere. saltē
ad tempus exiguū. **D**icūt etiā nō po-
tuisse cape arche illius quantitatē ani-
malū genera tā multa i vtroq; sexu.
bina de immūdis. septena de mundis:
qui michi vidētur nō op̄taē esse tres
cēta cubita lōgitudis et latitudis quā-
q̄gita. nec cogitaē aliud tantū esse in
supiorib; itē aliud tm̄ in supiorib; su-
piorū. ac per hoc ter ducta cubita illa
fieri nongent. a. p̄ centū quinquaginta.
Si autē cogitemus qđ origenes non
ineleganter astruxit. moysen scilicet
et hominē dei eruditū. sicut sc̄ptum est
omni sapiētia egiptioꝝ qui geome-
tricā dilexerūt. geometrica cubita si-
gnificare potuisse. vbi vnū quantū sex
nostra valere assueuerāt: quis nō vi-
deat quantū rerū cape illa potuit ma-
gnitudo. **N**am illud qđ disputāt tan-
te magnitudinis archā nō potuisse
comp̄ngi inep̄ssime calūmant: cum
sciant immensas vrbes fuisse cōstru-
ctas: nec attendūt centū annos qui-
bus archa illa est fabricata: nisi forte
lapis lapidi adherere potest sola
calce cōiunctus. ut murus p̄ tot milia
circūagatur. et lignū ligno per fuscū-
dines et p̄iros clauos. et gluten bitu-
minis non p̄t adherere ut fabricentur
archa: nō curuis sed rectis lineis lō-
ge lateq; p̄recta: qđ nullus in mare
mittat conatus hoim. sed leuet vnda
cum venerit naturali ordine ponderū
magisq; diuina p̄uidētia qđ hūana
p̄uidētia natantē gubernet: ne incur-
rat vbiq; naufragiū. **Q**uod autē scrupulo-
sissime queri solet de minutissimis
bestiolis nō solum quales sunt mures
et stelliones. verū etiā quales locuste

terrene salicet et scdm hominē uiuentis. et celestis scdm deū post diluuium et deinceps in rebus consequentibus requiratur.

Expliat liber quidecimus.

Incipiūt capitula libri. xvi

- i **A**n post diluuiū a noe usq; ad abrahā alique familie secūdiū deū uiuentiū reperiātur.
- ii **Q**uid i filiis noe pphice fuerit prefigurati.
- iii **D**e generacōibus trū filiorū noe.
- iiii **D**e diuersitate linguaz principioq; babilonis.
- v **D**e descensione dñi ad confundendā linguā edificantiūz turrim.
- vi **Q**ualis intelligenda sit locutio qua deus angelis loquitur.
- vii **A**n omne bestiaz genus etiā remotissime a terris insule ex eo numero acceperūt: qui in archa diluuii in uadacōne seruatus est.
- viii **A**n ex ppagine adam uel filiorū noe quedā genera hoim monstruosa proderint.
- ix **A**n inferiorē ptē terre qñre habitacōni contraria est antis podas habere credendū sit.
- x **D**e generacōne sem: in cuius ppageme tendēs ad abrahā ciuitatis dei ordo dirigitur.
- xi **Q**uōd ea pmitus lingua in usu hoim fuerit que postea hebraea ab heber noie nūcupata est: et in cuius familia remansit cum diuersitas esset facta linguaz.
- xii **D**e articulo tps in abrahā: a quo sancte successiois nouo ordo contextitur.
- xiii **Q**ue ratio fecisse uideatur: ut

in transmigracōne thare qua chaldeos deserēs in mesopotamiā tranfuit: nulla filij eius nachor facta sit mentio.

xiiii **D**e annis thare qui in charra uite tempus impleuit.

xv **D**e tpe pmissionis abrahā: q scdm preceptum dei exiit de charra.

xvi **D**e ordine et qualitate pmissionū dei q ad abrahā facte fuit.

xvii **D**e trib; excellentiorib; gentiū regnis: quorū id est assiriorū iam abrahāz sublimius eminebat.

xviii **D**e iterato alloquio dei ad abrahā quo ei et semini eius chanaan terra pmittitur.

xix **D**e sare pudicia in egipto p dñm custodia: quia abrahāz nō uxore suā esse dixerat: s; sororem.

xx **D**e secessione loth et abrahā: que illis salua caritate cōplacuit.

xxi **D**e tertia promissione dei quarta chanaan abrahāz et semini eius in ppetuū pollicetur.

xxii **D**e supatis ab abrahā hostibus sodomorū: quando loth de captiuitate eripuit: et a melchisedech sacdote bñdictus ē.

xxiii **D**e uerbo dñi ad abrahā: quo ei pmittitur scdm multitudinē stellarū multiplicāda posteritas: qd credens iustificatus ē adhuc in spucio ostitutus.

xxiiii **D**e significacōne sacrificij qd abrahā offerre pceptus est: cum poposcisset ut de his que crederet doceretur.

xxv **D**e agar ancilla sare quā eadē sara abrahāz uoluit esse concubinam.

xxvi **D**e testificacōne ad abrahā: